

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 13 februari 1903, kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.**Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat.**

1:o) I den till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t, under återopande af statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 12 i samma månad, uti punkten 1 under andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att i och för bildande af en ny domsaga med benämning Gellivare domsaga anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt måtte ökas med 7,800 kronor; och komme i händelse af bifall härtill, det i nu gällande riksstat under rubrik »Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 677,687 kronor, att förhöjas till 685,487 kronor.

Angående bildande af en ny domsaga inom Norrbottens län.
[1.]

Till återopade statsrådsprotokollet har statsrådet och chefen för justitiedepartementet uti förevarande ärende anfört följande.

»I underdånig skrifvelse den 2 december 1901 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län väckt förslag därom, att

inom nämnda län en ny domsaga, med benämning Gellivare domsaga, måtte bildas genom utbrytning af Enontekis och Juckasjärvi tingslag från Torneå domsaga, Gellivare tingslag från Kalix domsaga och Jockmocks tingslag från Luleå domsaga, äfvensom hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att å ordinarie stat bevilja för domshafvanden i den föreslagna domsagan lön 4,500 kronor, tjänstgöringspenningar 2,300 kronor och förvaltningsbidrag 2,900 kronor eller tillhoppa 9,700 kronor.

Till stöd för detta förslag har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, hurusom under den tid, som förfutit från år 1876, då Norrbottens län erhöll sin nuvarande judiciella indelning, de förhållanden, på hvilka denna indelning grundats, undergått väsentlig förändring. Sålunda hade genom norra stambanans utsträckning länets skilda delar blifvit närmare förbundna med hvarandra och det öfriga riket. Vidare hade genom anläggning af järnväg emellan Luleå och Gellivare de rika malmtillgångarna i Gellivare malmberg kunnat blifva föremål för bearbetning, och de förhoppningar, hvilka anknöte sig till den under anläggning varande järnvägen emellan Gellivare och Ofoten, hade framkallat lif och rörelse i trakter, som för några få år sedan utgjort fullkomliga ödemarker. Den inträdda utvecklingen åskådliggjordes bäst af den ökning i länets folkmängd, som efter ofvanberörda tidpunkt ägt rum. Folkmängden å länets landsbygd, hvilken den 31 december 1875 utgjort endast 78,109, hade den 31 december 1900 uppgått till 121,062, utvisande en ökning af omkring 55 procent. Till denna ökning hade länets lappmarker i främsta rummet bidragit, enär folkmängdssiffrorna därstädes vid nyssberörda båda tidpunkter utgjort respektive 12,509 och 27,976, motsvarande en ökning af i det närmaste 124 procent. Denna ökning i folkmängd hade helt naturligt framkallat ökning i de göromål, hvilka voro förenade med de särskilda domsagornas förvaltning.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har vidare erinrat, att vid bedömandet af föreliggande fråga hänsyn borde tagas ej blott till folkmängden samt antalet mål och ärenden inom de särskilda domsagorna, utan äfven till dessas areal. Ju större omfattning en domsaga hade, i desto större utsträckning upptoges domarens tid af resor inom domsagans skilda delar, under hvilka domaren blefve mer eller mindre otillgänglig för dem, hvilka vore i behof af hans ämbetsåtgärder. I detta hänseende medförde omfattningen af Torneå domsaga de största olägenheterna. Denna upptog en areal af 320.62 kvadratmil och dess innevånareantal hade den 31 december 1900 uppgått till 24,624,

hvilken siffra under år 1901 ökats med inemot 2,000. Domsagan vore delad i sex tingslag med tingsställena belägna på respektive 0.2, 7.4, 13.5, 18.3, 29.3 och 39.9 mils afstånd från domarens hemvist vid Haparanda. Något förmånligare gestaltade sig förhållandena vidkommande Kalix domsaga. Dess areal, fördelad på fyra tingslag, utgjorde dock 237.743 kvadratmil med aflägsnaste tingsstället beläget på 22 mils afstånd från domarens boningsort, och hade innevånareantalet i domsagan vid 1900 års slut varit 38,007. Luleå domsaga, indelad i tre tingslag, omfattade i det närmaste samma areal som Kalix domsaga samt hade vid 1900 års slut haft 29,508 innevånare. Om härtill toges i betraktande, att förhållandena numera oafvisligen påkallade ökad antal lagtima ting i Juckasjärvi, i Gellivare och i Jockmocks tingslag, hvarigenom vederbörande domares tid och krafter komme att ytterligare tagas i anspråk, måste en ändring i länets nuvarande judiciella indelning anses af behovet i hög grad påkallad. Den föreslagna nya domsagan komme visserligen att omfatta en väsentligt större areal än någon af de nuvarande domsagornas, nämligen icke mindre än 570.103 kvadratmil, men då densamma till öfvervägande del utgjordes af ofvan odlingsgränsen belägna öde kronoöfverloppsmarker, samt dess innevånareantal till en början icke mycket komme att öfverstiga 20,000 och dess olika delar blefve genom järnväg förbundna med hvarandra, hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansett den ifrågasatta nya domsagans vidsträckta omfattning ej böra tilläggas någon afgörande betydelse vid ärendets pröfning. Efter utbrytningen skulle Torneå domsaga omfatta 113.87 kvadratmil med omkring 20,500 innevånare, Kalix domsaga 68.686 kvadratmil med omkring 26,500 innevånare och Luleå domsaga 41.118 kvadratmil med omkring 25,500 innevånare.

Vidkommande aflöningen till domhafvanden i den nybildade domsagan har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framlagt en i enlighet med de principer, som tillämpats vid senaste reglering af härads höfdingarnes löneförmåner, uppgjord beräkning, grundad på innevånareantalet i den blifvande domsagan samt de i chefens för justitiedepartementet årsberättelser meddelade uppgifter angående målens och ärendenas antal inom de särskilda tingslag, af hvilka den nya domsagan skulle komma att bestå, äfvensom andra på frågan inverkan förhållanden. Jämlikt denna beräkning kunde enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes åsikt tjänstgöringspenningarna icke skäligen sättas lägre än 2,300 kronor, och måste förvaltningsbidraget, då den påräkneliga sportelinkomsten icke kunde antagas komma att öfverstiga 1,300 kronor, under det de med domsagans förvaltning förenade utgifterna beräknats uppgå

till omkring 4,200 kronor, bestämmas till minst 2,900 kronor. Då domhafvandena uti nu ifrågavarande tre domsagor, särskildt med hänsyn till den väsentliga stegring, som lefnadskostnaderna i Norrbotten på senare tider undergått, måste anses äga berättigade anspråk på att bibehållas vid de från statsverket till dem nu utgående kontanta aflöningsförmåner, ansåg Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande medel för aflöning af domhafvanden i den nybildade domsagan böra utan minskning af de nuvarande tre häradshöfdingarnes tjänstgöringspenningar och förvaltningsbidrag anvisas af statsverket, dock borde därvid beräknas, att genom den föreslagna utbrytningen statsverkets kostnader för urtima ting i brottmål måste antagas komma att afsevärdt nedgå.

Innevånarne i samtliga tingslagen inom Torneå domsaga, hvilka lämnats tillfälle att yttra sig i ärendet, äfvensom nämnda tingslags häradsrätter och en tillförordnad domhafvande, som vid tiden för yttrandenas afgifvande förestått domsagan, hafva förordat det af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framställda förslaget, hvaremot ordinarie domhafvanden i samma domsaga ansett frågan om bildandet af en ny domsaga lämpligen kunna anstå, intill dess det visat sig, huru förhållandena inom de nordligaste socknarne komme att utveckla sig, särskildt i afseende å de vid gruffälten uppväxande större samhällena, hvilka enligt hans förmenande kunde antagas inom en ej alltför aflägsen framtid skola erhålla stadsrättigheter och egen jurisdiktion och således komma att undandragas den tilltänkta domsagan.

Inom Kalix domsaga hafva samtliga tingslagsbor och häradsrätter samt domhafvanden tillstyrkt, att Gellivare tingslag måtte utbrytas från denna domsaga och förläggas till en nybildad domsaga inom länet, därvid domhafvanden för sin del tillagt, att det ville synas, som om en domsaga, bestående af Enontekis, Juckasjärvi och Gellivare tingslag, skulle komma att lämna en blifvande domhafvande tillräcklig sysselsättning.

Jockmocks tingslagsbor och tingslagets häradsrätt hafva förklarat, att de lagtima tingen i detta tingslag behöfde ökas, men att detta behof syntes kunna blifva tillgodosedt lika väl, om tingslaget fortfarande bibehölles vid Luleå domsaga som med den nu föreslagna förändringen. Innevånarne i öfriga tingslag inom Luleå domsaga samt dessa tingslags häradsrätter äfvensom domhafvanden hafva däremot tillstyrkt den ifrågasatta ändringen i länets nuvarande judiciella indelning.

Svea hofrätt har i infordradt underdånigt utlåtande anfört, att, då inom Torneå och Kalix domsagor domarens ämbetsverksamhet toges i anspråk företrädesvis i de närmast kusten belägna, mera befolkade

tingslagen, betydande olägenheter uppkommit däraf, att domaren nödgats tid efter annan lämna sin verksamhet i kustlandet och företaga tidsödande ämbetsresor till de aflägsna lappmarkerna för hållande af ting eller andra förrättningar, samt att de antydda olägenheterna uppenbarligen måste göra sig gällande i högre grad, i den mån förhållandena inom lappmarkerna utvecklats och därstädes, särskildt inom Juckasjärvi och Gellivare lappmarker, uppstått en lifvigare rörelse, till följd hvaraf domarens närvaro för rättsskipningens upprätthållande allt oftare påkallades. Svårigheterna måste naturligtvis ytterligare tillväxa, därest antalet af de årliga ordinarie tingen inom lappmarkstingslagen ökades, och då en sådan ökning af tingens antal i Juckasjärvi och Gellivare tingslag syntes ej kunna vidare uppskjutas, ansåg hofrätten, i likhet med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, tiden numera vara inne för en omreglering af domsagorna i länet. Emellertid skulle, därest den nya domsagan komme att omfatta, förutom Enontekis, Juckasjärvi och Gellivare lappmarker, jämväl Jockmocks lappmark, domsagens område enligt hofrättens omdöme blifva alltför vidsträckt, hvaraf skulle kunna uppkomma olägenheter, likartade med dem, man ville genom omregleringen förebygga. För afskiljande af Jockmocks tingslag från Luleå domsaga föreläge ej heller tillräckliga skäl, helst af de yttranden, som af vederbörande afgifvits, kunde slutas till, att behovet af ökad antal lagtima ting i tingslaget skulle med detsamma bibehållande i Luleå domsaga kunna tillgodoses, utan att verkligt hinder uppstode för denna domsagas behöriga förvaltning. Hofrätten ansåg därför, att den nya domsagan borde omfatta endast Enontekis och Juckasjärvi samt Gellivare nuvarande tingslag. De af hofrätten sålunda ifrågasatta ändringar i regleringsförslaget skulle föranleda till nedsättning af de belopp, som föreslagits såsom tjänstgöringspenningar till domaren och förvaltningsbidrag, men sportelinkomsternas obetydlighet och de särdeles dryga lefnadsomkostnaderna i denna lappmarksdomsaga måste å andra sidan kräfva, att förvaltningsbidraget beräknades i någon mån rikligare än i vanliga fall. Hofrätten föreslog tjänstgöringspenningarne till 1,800 kronor och förvaltningsbidraget till 2,400 kronor. Slutligen erinrade hofrätten, att det belopp, som kunde komma att uppföras å stat för den nya domsagan, icke skulle i sin helhet beteckna ökning i statsverkets utgifter, enär afsevärd besparing borde uppstå å statsverkets för närvarande ganska dryga kostnader för rese- och traktamentsersättningar till extra domare vid de ofta förekommande rannsakingarna å urtima ting i lappmarkerna.

De skäl, hvilka anförts för en ändring i den nuvarande judiciella

indelningen inom Norrbottens län, synas mig så tungt vägande, att frågan ej längre kan uppskjutas. Lika med hofrätten anser jag emellertid, att Jockmocks tingslag icke bör ingå i den nya domsagan. Hvad vidare angår aflöningsförmånerna, synas härads höfdingens tjänstgöringspenningar böra bestämmas i enlighet med hofrättens förslag. Beträffande det ifrågasatta förvaltningsbidraget hyser jag däremot betänkligheter vid dess fastställande till det af hofrätten föreslagna beloppet. Man torde nämligen kunna med visshet antaga, att den kraftiga ekonomiska utveckling, som pågår inom ifrågavarande bygder, skall medföra, att domarens sportelinkomster redan under den närmaste framtiden komma att väsentligen ökas. Ett årligt förvaltningsbidrag af 1,500 kronor bör därför enligt min uppfattning anses vara tillräckligt.»

Utskottet finner det vara genom den i statsrådsprotokollet lämnade utredning ådagalagd, att en ändring är af nöden i den nuvarande indelningen i fråga om vårt lands nordligaste dömsagor, och biträder Kungl. Maj:ts förslag, att en ny domsaga må bildas genom utbrytning af Enontekis och Juckasjärvi tingslag från Torneå domsaga samt Gellivare tingslag från Kalix domsaga.

Hvad de för härads höfdingen i den nybildade domsagan föreslagna aflöningsförmåner angår, har utskottet ingen erinran att göra mot beloppen af lönen och af tjänstgöringspenningarne. Däremot synes vid jämförelse mellan de af härads höfdingarne i öfriga dömsagor inom Norrbottens län nu åtnjutna förvaltningsbidrag det nu föreslagna förvaltningsbidraget å 1,500 kronor vara väl högt tilltaget. Utskottet har med hänsyn härtill, och då domhafvanden antagligen kommer att hafva sin bostad i Gellivare, hvarest ett af dömsagans tingsställen finnes, samt hvarifrån järnvägsförbindelse finnes till Kiruna gruvsamhälle, dit Juckasjärvi tingslags tingsställe kanske kommer att förflyttas, till följd hvaraf besvärligare resor endast skulle äga rum till Enontekis tingsställe, ansett förvaltningsbidraget kunna nedsättas till 1,000 kronor. Utskottet vill därjämte framhålla, i fråga om Torneå domsaga, att det bör vid ny innehafvares tillträde af härads höfdingeämbetet därstädes tillses, huruvida icke det för denna domsaga medgifna förvaltningsbidraget bör minskas, enär de förhållanden, som föranledde Riksdagen att år 1890 medgifva förhöjning af sagda bidrag, icke längre komma att föreligga, sedan den nya domsagan bildats, och därigenom de mest besvärliga tingsresorna upphört för härads höfdingen i Torneå domsaga.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, i och för bildande, genom utbrytning af Enontekis och Juckasjärvi tingslag från Torneå domsaga samt Gellivare tingslag från Kalix domsaga, af en ny domsaga med benämning Gellivare domsaga, å ordinarie stat uppföra för häradshöfdingen i Gellivare domsaga:

lön	kronor	4,500: —
tjänstgöringspenningar	»	1,800: —
förvaltningskostnadsbidrag	»	1,000: —
		<u>7,300: —</u>

Genom bifall härtill skulle det i nu gällande riksstat under rubrik »Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 677,687 kronor, förhöjas till 684,987 kronor.

Fångvården.

2:o) Kungl. Maj:t har i punkten 2 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen dels att medgifva:

ej mindre att det i statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 12 januari innevarande år angifna förslag till löneroglering för föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna i riket och bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg samt för direktörerna vid tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Norrköping måtte få tillämpas från och med år 1904; med förklarande tillika, att förutom redan stadgade villkor för aflönings åtnjutande å den af Riksdagen godkända lönestat för tjänstemän vid fångvårdsanstalterna skulle ytterligare gälla:

att tjänsteinnehafvare, som enligt nu gällande bestämmelser åtnjöte andel i inkomsten af fångarbetet, skulle för tillgodonjutande af nu föreslagen aflönning vara skyldig vidkännas indragning till statsverket af berörda andel, och att i sammanhang härmed arbetsdriften vid läns- och kronocellfängelserna skulle af staten till ombesörjande öfvertagas;

Angående löneroglering för föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna i riket samt bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg äfvensom för direktörerna vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping samt ifrågasatt löneroglering för direktörerna vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.

[2.]

att icke blott nuvarande tjänsteinnehafvare, som komme i åtnjutande af nu föreslagen aflöning, utan äfven enhvar, som hädanefter konstituerades såsom tjänsteman vid fångvårdsanstalterna med aflöning å den af Riksdagen godkända lönestat, skulle vara skyldig att afgå från tjänsten med pension, så snart han blefve berättigad till sådan, fångvårdsstyrelsen dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig att i densamma kvarstå; samt

att tjänsteinnehafvare, som komme i åtnjutande af nu föreslagen aflöning, skulle vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunde varda stadgade;

än äfven att af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll måtte få från och med år 1904 till nuvarande föreståndaren för kronohäktet å Långholmen Fridolf Fant, så länge han innehade denna tjänstebefattning, utgå ett personligt lönetillägg af 1,000 kronor för år;

dels ock att såsom följd häraf öka bestämda anslaget till fångars vård och underhåll med den föreslagna förhöjningen i löner, arfvoden och skrivarearfvoden åt föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna samt bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg 33,950 kronor, förhöjningen i lön åt direktören vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö 500 kronor och förhöjningen i lön och skrivarearfvode åt direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping 700 kronor eller tillhoppa 35,150 kronor samt förslagsanslaget till ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän med den beräknade förhöjningen i ålderstillägg åt föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna 5,900 kronor och förhöjningen i ålderstillägg åt direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping 300 kronor eller tillsammans 6,200 kronor.

Angående de ämnen, som afses i Kungl. Maj:ts framställningar uti nu ifrågavarande punkt, har departementschefen till ofvan åberopade statsrådsprotokoll anfört följande:

»Då läns- och kronohäkterna började begagnas för verkställighet af ådömdt straffarbete, befanns det möta mycken svårighet att förse fångpersonalen med sådan sysselsättning, som med cellsystemets tillämpning kunde anses förenlig. I afsikt att arbetet i dessa fängelser skulle ordnas så, att någon rubbning uti det ensamhets- och tystnads-

system, som i cellfängelse borde vara rådande, ej måtte därigenom förorsakas, och för undvikande tillika däraf, att någon förlagskostnad eller annan förlust för fångvården skulle därvid uppkomma, hemställde fångvårdsstyrelsen hos Kungl. Maj:t, att arbetet, som helst borde verkställas för enskildas räkning, finge af fängelsedirektören under behörig kontroll ordnas, och att af behållna inkomsten viss andel skulle tillfalla direktören och vaktbetjäningen äfvensom däraf något belopp tilldelas fången såsom belöning och till beredande af nödig tillökning i kosten, samt att det öfverskott, som möjligen kunde uppkomma, finge öfverföras till en särskild besparingskassa för att vid fångens frigifvande användas till hans fördel. Genom nådigt bref den 26 augusti 1856 biföll Kungl. Maj:t hvad fångvårdsstyrelsen sålunda hemställt och föreslagit, dock med föreskrift, att därest arbeten för fångvården eller för fängelsets eget behof funnes att tillgå af den beskaffenhet, att de kunde åt fångarne lämpligen uppdragas, dessa då företrädesvis borde användas till sådana arbetens verkställande. I enlighet med de sålunda fastställda grunderna meddelades sedermera närmare bestämmelser angående fördelningen af inkomsten för de i läns- och kronohäktena förvarade fångarnes arbeten. Sedan det emellertid visat sig, att vid några länsfängelser, där mera lönande sysselsättning kunnat åt fångarne anskaffas, arbetsinkomsten uppgått till så stort belopp, att den andel däraf, som tillfallit fängelseföreståndaren, utgjort mera än hvad som kunde anses skäligen erforderligt för att godtgöra hans omsorg och möda att anskaffa arbete och hans besvär med materialiernas förvaltning samt med redovisningen för det hela, framhöll fångvårdsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 2 september 1873, att till förekommande häraf föreskrifterna rörande fördelning af arbetsinkomsten borde förändras och den fängelseföreståndaren tillkommande andel af arbetsförtjänsten nedsättas, och framlade fångvårdsstyrelsen i öfverensstämmelse härmed uti samma skrifvelse nytt förslag till fördelning af arbetsinkomsten. I anledning af denna framställning fann Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 14 november 1873 skäligt att, jämte det fångvårdsstyrelsen anbefalldes att inkomma med underdånigt yttrande och förslag i af Eders Kungl. Maj:t samtidigt till behandling förhafd fråga om reglemente rörande arbetspremier åt fångar, förklara, att under tiden hinder icke mötte för fångvårdsstyrelsen att i afseende å fördelningen af inkomsten för de i läns- och kronohäktena förvarade fångars arbeten tillämpa de grundsatser, som i fångvårdsstyrelsens underdåniga skrifvelse funnes förordade. Enligt de föreskrifter, som på grund häraf samma år blefvo af fång-

vårdsstyrelsen meddelade och alltsedan varit till efterrättelse gällande, åtnjuter fängelseföreståndaren af inkomsten å de arbeten, som verkställas af straff- och tvångsarbetsfångar, en tredjedel å en inkomstsumma för året intill 2,000 kronor och en sjättedel å det öfverskjutande beloppet såsom ersättning för omsorgen och kostnaderna att anskaffa arbete, för tillhandahållande och underhåll af inventarier och verktyg samt för arbetenas redovisning. Återstoden af inkomsten å dessa fångars arbeten har fördelats sålunda, att en sjättedel å en inkomst intill 2,000 kronor samt å det öfverskjutande beloppet en tolfedel tilldelats dem bland vaktbetjäningen, som utöfvat tillsyn vid arbetena eller eljest därmed haft bestyr, att en tredjedel af hela inkomsten kommit fången till godo, och att hvad som efter denna fördelning återstått, tillfallit fängelsets besparingskassa. I fråga om fängelse- och rannsakningsfångar gäller, att, där genom fängelseföreståndarens försorg dylik fånge förses med arbete, fängelseföreståndaren äger tillgodonjuta en tredjedel och fången återstående två tredjedelar af inkomsten därå.

I sammanhang med fastställandet under år 1902 af ny aflöningsstat för de betjante vid fångvårdsanstalterna, hvilkas aflöning utgår af det å riksstaten uppförda, bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, att tillämpas från och med år 1903, har bestämmelse meddelats därom, att den vaktbetjante vid läns- och kronocellfängelserna dittills tillkommande andel af arbetsinkomsten vid dessa fängelser skulle till statsverket indragas.

Uti den underdåniga skrifvelse af den 27 september 1901, i hvilken förslag till denna af fångvårdsstyrelsen redan förut begärda reglering af vaktbetjantes löneförmåner slutligen framlades, gjorde fångvårdsstyrelsen därjämte hemställa om statens öfvertagande, likasom vid de centrala fångvårdsanstalterna, af omsorgen om fångarbetet vid läns- och kronocellfängelserna och indragning i samband därmed jämväl af fängelseföreståndarnes andel i arbetsinkomsten, och anförde fångvårdsstyrelsen i afseende härå, bland annat, följande.

Redan i ett den 24 april 1889 afgifvet underdånigt betänkande rörande utsträckning af tiden för straffarbets verkställande i enrum äfvensom i underdånig skrifvelse den 30 september samma år beträffande de anslag för fångvården, som borde af Riksdagen äskas, hade styrelsen funnit sig böra fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å behovet af ingripande förändring i bestående anordningar för fångarbetet i läns- och kronohäktena samt därå, att med sådan ändring borde förknippas frångående af det aflöningsystem, som gjorde fängelseföreståndare och bevakningspersonal delaktiga i vinsten af fångarnes arbeten.

Den nedsättning, som år 1873 gjorts uti fängelseföreståndarens andel i inkomsten af fångarbetet, hade visserligen varit ägnad att för tillfället afhjälpa det då rådande missförhållandet, att vid ett och annat fängelse föreståndarens andel i arbetsförtjänsten uppgått till större belopp, än som kunde anses såsom skälig ersättning för hans möda och kostnader för arbetet, men hade ej kunnat förebygga, att vid därefter följande förändringar i fängelsernas betydenhet och användning nya och betänkliga ojämnheter i fängelseföreståndarnes inkomster uppstått, så att aflöningsförmånerna vid vissa fängelser vore betydligt högre än vid andra dylika. Den ifrågavarande arbetsorganisationen medförde dessutom äfven den följd, att inkomsterna jämväl för hvarje särskild fängelseföreståndare vore synnerligen växlande, såsom beroende på tillströmningen af fångar och dessas arbetsduglighet, på förflyttning till eller från fängelset af fångar samt andra mer eller mindre tillfälliga orsaker.

Men med berörda system sammanhänge ytterligare andra olägenheter. Genom detsamma föranleddes fängelseföreståndaren att i fångarne se till hans förfogande ställda arbetskrafter, af hvilkas duglighet och goda vilja hans inkomster i icke ringa grad berodde. Det intresse, han kunde och borde ådagalägga för utvecklande af fångens flit och arbetsskicklighet, tedde sig lätt för den senare såsom blott ett intresse för egen fördel; och skulle han utverka fångens bestraffande för vägran att arbeta eller för lättja eller för arbetsmaterials eller verktygs förstörande, måste han vara beredd på, att fången tydde hans åtgörande såsom föranledt af samma ekonomiska bevekelsegrund. Huru hindrande denna uppfattning måste vara för en lycklig fullföljd af fängelseföreståndarens rätta uppgift gent emot fångpersonalen, borde utan svårighet kunna inses. Men härtill komme vidare, att dessa tjänstemäns ekonomiska villkor sällan vore så goda, att de icke vid val af arbete för fångarne kände sig nödsakade att stanna för sådant, som, om ock i och för sig mindre lämpligt, ändock till följd af därmed förenad mindre kostnad och risk ställde sig för dem fördelaktigt. Följden hade blifvit, att fångarbetet i läns- och kronocellfängelserna, öfver hufvud taget, nedsjunkit under hvad som kunde befinnas önskvärdt, såsom till rensning af kaffebönor, spritning af fjäder och dun och dylikt.

I detta hänseende borde jämväl erinras därom, att Riksdagens revisorer i sin berättelse angående verkställd granskning af statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1899 uttalat sig om fångvårdsförvaltningen och därvid trott sig finna anordningarna af fångarbetet icke vara fullt tillfredsställande. Såsom ledande grund-

satser vid dettas ordnande hade revisorerna ansett böra iakttagas: att det skulle i högsta möjliga grad underlätta fångarnes framtida utkomst såsom frie arbetare; att det gjordes så inkomstbringande som möjligt utan åsidosättande af straffets ändamål; att fångarne i långt större utsträckning än för närvarande blefve använda till arbeten för statens räkning; samt att tillbörlig hänsyn toges därtill, att fångarnes arbeten i så ringa grad som möjligt måtte genom konkurrens skada det fria arbetet. Dessa grundsatser hade statsutskottet i sitt vid 1901 års riksdag, efter granskning af revisorernas förenämnda berättelse, afgifna utlåtande förklarar sig jämväl dela, ehuru utskottet, då af styrelsens i ärendet af Kungl. Maj:t infortrade yttrande öfver revisorernas anmärkningar framginge, att äfven styrelsen omfattade dem och redan vore betänkt på att inkomma med förslag till anordningar i sagda riktning, icke funnit sig hafva anledning föreslå Riksdagen att vidtaga några särskilda åtgärder till ifrågavarande syftelmåls befrämjande.

Det vore tydligt, att de af Riksdagens revisorer och af statsutskottet uppställda grundsatser i fråga om ett ändamålsenligt ordnande af fångarbetet borde vinna en i hög grad önskelig tillämpning, därest de af styrelsen föreslagna åtgärderna blefve genomförda. Genom upphäfvandet af den anordningen, att fängelsets föreståndare skulle vara förläggare för fångarbetet, möjliggjordes ett inledande af detta å vägar, som verkligen kunde underlätta fångarnes framtida utkomst såsom frie arbetare. Genom att i fångelserna inrymma en i möjlig mån likartad fångbesättning kunde det arbete, som där utfördes, göras så inkomstbringande som med hänsyn till straffets ändamål läte sig åstadkomma, på samma gång önskemålet om fångarnes användning till arbeten för statens räkning utan svårighet kunde vinna önskligt förverkligande; och lätt insåges, hurusom, i den mån så skedde, det fria arbetets klagan öfver en illojal konkurrens från fångarbetets sida skulle befinnas sakna fog.

För beredande af godtgörelse för de andelar i arbetsinkomsten, hvilka nu tillfalla fängelseföreståndarne, föreslog fängvårdsstyrelsen en reglering af dessa tjänstemäns löner, och framlade styrelsen i sådant afseende en tablå, i hvilken å ena sidan upptagits den aflöning, som enligt den af Riksdagen för en del tjänstemän vid fängvårdsanstalterna antagna lönestat nu tillkommer ifrågavarande fängelseföreståndare, samt deras inkomst af arbetena under hvart och ett af åren 1896—1900, och å andra sidan insatts den aflöning, som styrelsen ansåg för framtiden böra med arbetsinkomstens utbyte mot fast lön tillerkännas samma tjänstemän.

	Nuvarande aflönings-					
	Lön	Arfvode	Skrifvare- arfvode	Summa	Ålders- tillägg	
					efter 5 år	efter 10 år
Länsfängelset i Göteborg						
1 Direktör	2,000	—	750	2,750	200	100
Länsfängelset i Stockholm						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Linköping						
1 Direktör	1,800	300	300	2,400	200	100
Kronohäktet å Långholmen						
1 Bevakningsbefälhafvare, hä- danefter direktör	1,500	300	—	1,800	200	100
Länsfängelset i Uppsala						
1 Direktör	1,500	300	200	2,000	200	100
Länsfängelset i Kalmar						
1 Direktör	1,800	—	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Kristianstad						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Malmö						
1 Direktör	1,800	300	600	2,700	200	100
Länsfängelset i Vänersborg						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Mariestad						
1 Direktör	1,800	—	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Örebro						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Gäfle						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Jönköping						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Växjö						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Karlstad						
1 Direktör	1,500	300	200	2,000	200	100
Länsfängelset i Västerås						
1 Direktör	1,500	300	200	2,000	200	100
Transport	25,700	3,900	4,950	34,550	—	—

förmåner					Underdånigt förslag till löneroglering					
					Arbetsinkomst					Lön
1896	1897	1898	1899	1900			efter 5 år	efter 10 år		
1,370	1,383	1,483	1,244	765	1,800	1,200	750	3,750	500	500
1,856	1,562	1,193	1,182	1,479	1,800	1,400	300	3,500	500	500
1,608	1,711	2,152	2,477	2,464	1,800	1,400	300	3,500	500	500
3,014	4,046	4,721	4,585	4,777	1,800	1,400	300	3,500	500	500
1,222	1,323	1,586	1,562	1,590	1,800	1,400	300	3,500	400	300
1,048	1,018	1,061	985	1,078	1,800	1,400	300	3,500	400	300
669	974	1,076	1,076	1,017	1,800	1,400	300	3,500	400	300
1,614	1,957	2,055	1,826	1,980	1,800	1,200	500	3,500	400	300
968	923	891	987	1,467	1,800	1,400	300	3,500	400	300
605	711	773	695	603	1,800	1,400	300	3,500	400	300
1,470	1,426	1,659	1,978	1,452	1,800	1,400	300	3,500	400	300
1,627	1,479	1,441	1,334	1,319	1,800	1,400	300	3,500	400	300
622	585	790	906	994	1,800	1,200	300	3,300	400	300
494	415	357	573	832	1,800	1,200	300	3,300	400	300
846	705	1,063	1,003	1,168	1,800	1,200	300	3,300	300	200
1,128	1,190	1,430	1,509	1,359	1,800	1,200	300	3,300	300	200
20,161	21,408	23,731	23,922	24,344	28,800	21,200	5,450	55,450	—	—

	Nuvarande aflönings-					
	Lön	Arfvode	Skrifvare- arfvode	Summa	Ålders- tillägg	
					efter 5 år.	efter 10 år
Transport	25,700	3,900	4,950	34,550	—	—
Länsfängelset i Karlskrona						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Länsfängelset i Falun						
1 Direktör	1,500	300	200	2,000	200	100
Länsfängelset i Hernösand						
1 Direktör	1,300	300	300	1,900	200	100
Kronohäktet i Sundsvall						
1 Direktör	1,500	300	300	2,100	200	100
Kronohäktet i Norrköping						
1 Direktör	1,300	300	300	1,900	200	100
Kronohäktet i Hudiksvall						
1 Direktör	1,300	300	200	1,800	200	100
Länsfängelset i Östersund						
1 Direktör	1,300	300	200	1,800	200	100
Länsfängelset i Luleå						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Länsfängelset i Visby						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Kronohäktet i Ystad						
1 Direktör	1,300	300	300	1,900	200	100
Länsfängelset i Nyköping						
1 Direktör	1,300	—	—	1,300	200	100
Länsfängelset i Halmstad						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Länsfängelset i Umeå						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Kronohäktet i Uddevalla						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Kronohäktet i Haparanda						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Transport	45,800	8,100	7,050	60,950	—	—

förmåner					Underdånigt förslag till löneroglering					
					Arbetsinkomst					Lön
1896	1897	1898	1899	1900					efter 5 år	
20,161	21,408	23,731	23,922	24,344	28,800	21,200	5,450	55,450	—	—
651	872	636	595	715	1,600	1,100	300	3,000	300	200
1,092	1,115	1,009	1,091	1,018	1,600	1,100	300	3,000	300	200
751	716	788	621	724	1,600	1,100	300	3,000	300	200
1,013	1,073	895	843	872	1,600	1,100	300	3,000	300	200
619	760	770	679	610	1,600	600	300	2,500	300	200
391	541	940	1,070	1,181	1,600	600	300	2,500	300	200
695	399	501	386	505	1,600	600	300	2,500	300	200
185	764	975	1,376	941	1,600	600	300	2,500	300	200
654	563	515	594	803	1,600	600	300	2,500	200	100
352	532	490	466	825	1,600	600	300	2,500	200	100
204	330	217	348	518	1,600	600	—	2,200	200	100
140	320	157	111	101	1,600	600	—	2,200	200	100
292	227	208	296	272	1,600	600	—	2,200	200	100
278	194	231	251	205	1,300	600	—	1,900	200	100
68	267	285	185	172	1,300	600	—	1,900	200	100
27,546	30,081	32,348	32,834	33,806	52,200	32,200	8,450	92,850	—	—

	Nuvarande aflönings-					
	Lön	Arfvode	Skrifvare- arfvode	Summa	Ålders- tillägg	
					efter 5 år	efter 10 år
Transport	45,800	8,100	7,050	60,950	—	—
Kronohäktet i Pajala						
1 Direktör	1,300	300	—	1,600	200	100
Kronohäktet i Eskilstuna						
1 Bevakningsbefälhafvare ..	1,000	300	—	1,300	200	100
Kronohäktet i Västervik						
1 Direktör	1,300	—	200	1,500	200	100
Kronohäktet i Norrtälje						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,000	300	—	1,300	200	100
Kronohäktet i Karlshamn						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,300	—	—	1,300	200	100
Kronohäktet i Varberg						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,000	300	—	1,300	200	100
Länsfängelset i Göteborg						
1 Bevakningsbefälhafvare	800	200	—	1,000	200	100
Kronohäktet i Kungsbacka						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,000	—	—	1,000	200	100
Därjämte antecknas att direk- tören vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona såsom honom till- erkänd andel å inkomsten å ar- betena vid kronohäktet därstädes uppburit	—	—	—	—	—	—
Summa	54,500	9,500	7,250	71,250	—	—

förmåner					Underdånigt förslag till löneroglering					
					Arbetsinkomst					Lön
1896	1897	1898	1899	1900			efter 5 år		efter 10 år	
27,546	30,081	32,348	32,834	33,806	52,200	32,200	8,450	92,850	—	—
6	11	53	245	342	1,300	600	—	1,900	200	100
888	975	850	512	251	1,200	600	—	1,800	200	100
304	339	233	248	420	1,300	300	200	1,800	200	100
157	210	246	302	117	1,000	500	—	1,500	200	100
182	157	91	109	76	1,300	200	—	1,500	200	100
215	194	270	183	113	1,000	500	—	1,500	200	100
280	231	268	221	140	800	500	—	1,300	200	100
36	15	45	5	36	1,000	50	—	1,050	200	100
962	766	889	809	613	—	—	—	—	—	—
30,576	32,979	35,293	35,468	35,914	61,100	35,450	8,650	105,200	—	—

motsvarande i medeltal för år 34,046 kronor.

Under erinran, att till dessa inkomster ytterligare borde å bägge sidor räknas ifrågavarande tjänstemän nu och framdeles tillkommande förmåner af fri bostad och vedbrand, anförde fängvårdsstyrelsen vidare.

Sammanlagda beloppen af de nuvarande löneförmånerna, ålders-tilläggen oräknade, utgjorde:

löner	kronor	54,500: —	
arfvoden	”	9,500: —	
skrifvarearfvoden	”	7,250: —	71,250: —
arbetsinkomst, i medeltal för de senaste fem åren	kronor	34,046: —	
Summa i beräknadt medeltal för år	kronor	105,296: —	

Enligt det nya förslaget skulle, med arbetsinkomstens utbyte mot fast aflöning,

lönerna uppgå till	kronor	61,100: —
arfvodena „ „	”	35,450: —
och skrifvarearfvodena till	”	8,650: —
samt hela summan således till	kronor	105,200: —

Häraf syntes, att det afgifna förslaget icke för fängelseföreståndarekåren i dess helhet innebure någon ökning i de aflöningsförmåner, som de nu åtnjöte före uppnåendet af ålderstillägg, men inkomsterna blefve utjämnade och rättvisare fördelade samt vunne i fasthet. Däremot skulle de nya ålderstilläggen medföra någon ökning i utgift för statsverket. Denna kunde, efter beräkning för de nu utgående ålders-tilläggen, uppskattas till 5,900 kronor för år.

Sedan staten öfvertagit arbetsanskaffningen, hade man anledning förvänta, att en säker och jämn arbetstillgång skulle kunna åstadkommas. Under sådan förutsättning måste de delar af inkomsten, som enligt nu gällande grunder tillgodofördes fångarne, anses väl höga och böra nedsättas. Vid berörda förhållande och då summan af fångarnes andelar för år 1900 uppgått till 51,453 kronor, borde staten i allt fall hafva att häri påräkna medel till den utgiftsökning, hvaraf den kunde komma att drabbas för de nu föreslagna aflöningarna.

Löneförmånerna hade i det framlagda förslaget afvägts med hänsyn, bland annat, till de olika fängelsernas storlek och vunna betydelse som straffanstalter. I följd af den starka tillströmningen af bötesfångar vid länsfängelset i Göteborg vore skrifvöromålen där så trägna, att skrifvarearfvodet åt direktören vid detta fängelse såväl i gällande stat

som i det framlagda förslaget upptagits icke obetydligt högre än hvad för öfriga fängelseföreståndare ifrågasatts. Detta gjorde, att aflöningssumman för honom vore skenbart den högsta af de i förslaget upptagna. I öfrigt skulle vid de mest betydande af ifrågavarande fängelser, nämligen kronohäktet å Långholmen och de såsom centraldepåer för vissa klasser af enrumsfångar begagnade länsfängelserna i Stockholm och Linköping, aflöningen till direktören komma att utgå med enahanda belopp, som vore anvisadt åt de lägst aflönade direktörerna för de centrala fängvårdsanstalterna för män. I närmast följande aflöningsgrupper skulle komma direktörerna vid de öfriga såsom centraldepåer för vissa kategorier af enrumsfångar disponerade länsfängelserna i Uppsala, Kalmar, Kristianstad, Vänersborg, Mariestad, Örebro, Karlstad och Västerås samt Jönköping och Växjö äfvensom direktörerna vid det stora länsfängelset i Gäfle och det likaledes stora och genom sin af läget betingade uppgift att vara afsändnings- och mottagningsfängelse till och från utlandet särskildt besvärliga cellfängelset i Malmö. Aflöning till lägre belopp skulle slutligen tillkomma föreståndarne vid rikets öfriga cellfängelser samt bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg.

Ålderstilläggen vore nu för alla de ifrågavarande tjänstemännen lika, nämligen 200 kronor efter fem och ytterligare 100 kronor efter tio år. Dessa, såsom det ville synas, mera för fängelsevaktmästare afpassade belopp hade i det nya förslaget behållits oförändrade vid de minsta fängelserna men för de öfriga höjts i mån af fängelsernas betydelse och vid de största upptagits till 500 kronor för hvarterdera ålderstillägget, eller enahanda belopp som för närvarande i allmänhet utginge till direktörerna vid de centrala fängvårdsanstalterna.

Af den upprättade tablån syntes, att andel i inkomsten å fängarbetet utginge jämväl till föreståndaren för kronohäktet i Landskrona. Då nämnda, år 1881 anordnade häkte vore ställdt såsom annex till tvångsarbetsanstalten å platsen, vore det direktören vid sistnämnda anstalt, som uppure berörda andel. Som emellertid den nuvarande innehafvaren af denna befattning torde komma att med pension afgå från tjänsten ungefär vid den tid, då den nya staten skulle kunna börja tillämpas, hade i det afgifna förslaget icke beräknats någon ersättning för förlorad arbetsinkomst åt bemälda direktör.

I ofvanberörda underdåniga skrifvelse af den 27 september 1901 framhöll fängvårdsstyrelsen behovet af lönereglery jämväl för några af direktörerna vid de större centrala fängvårdsanstalterna.

Direktörerna vid dessa anstalter åtnjuta, förutom fri bostad och

vedbrand, enligt den af Riksdagen antagna stat följande aflöningsförmåner:

	Centralfängelset å Långholmen	Centralfängelset i Malmö	Centralfängelset å Nya Varfvet	Tvångsarbetsan- stalten å Svartsjö	Tvångsarbetsan- stalten i Karlskrona	Tvångsarbets- anstalten i Landskrona	Tvångsarbets- anstalten i Norrköping
lön	3,500	3,500	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
skrifvarearfvode	500	500	500	500	500	500	300
arfvode vid kronohäktet å Långholmen	300	—	—	—	—	—	—
Kronor	4,300	4,000	3,500	3,500	3,500	3,500	3,300
ålderstillägg:							
efter 5 år	500	500	500	500	500	500	400
» 10 år	500	500	500	500	500	500	300
Summa efter 10 år kronor	5,300	5,000	4,500	4,500	4,500	4,500	4,000

Fångvårdsstyrelsens i underdåniga skrifvelsen den 27 september 1901 framlagda förslag afsåg förhöjning i aflöningsförmånerna för direktörerna vid centralfängelset å Nya Varfvet samt tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Norrköping. Efter förslaget afgifvande har emellertid beträffande Nya Varfvet, som enligt nådigt bref den 14 december 1869 endast varit tills vidare med ett års uppsägning upplåtet från sjöförsvaret till begagnande af fångvården och hvaraf på grund af nådigt bref den 14 juni 1901 vissa delar blifvit under år 1902 återställda för att användas för flottans behof, fråga uppstått om återlämnande till sjöförsvaret af jämväl de öfriga, för fångvården hittills behållna delarna af platsen samt indragning af fängelset. Vid sådant förhållande synes förslaget om lönereglering för direktören vid detta fängelse icke för närvarande böra föranleda till någon åtgärd.

I fråga om aflöningen till direktören vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö erinrade fångvårdsstyrelsen i förenämnda underdåniga skrifvelse, att denna aflöning utginge med enahanda belopp som aflöningarna till direktörerna vid tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona och Landskrona.

Fångantalen vid dessa tre anstalter hade under den tid, tvångsarbetsanstalt å Svartsjö funnits anordnad, utgjort:

	å Svartsjö		i Karlskrona		i Landskrona	
	i medeltal	i totalantal	i medeltal	i totalantal	i medeltal	totalantal
			då straffängelse			
1892	209	546	168	201	92	176
1893	154	430	133	156	83	175
1894	160	518	öfvergång till tvångsarbetsanstalt		86	195
1895	222	652	205	429	88	181
1896	249	721	191	422	87	181
1897	253	743	172	403	88	198
1898	237	747	176	401	96	195
1899	252	702	180	391	97	178
1900	247	708	175	414	87	184

Häraf framginge, att såväl antalet öfver hufvud som omsättningen af fångpersonalen varit betydligt större å Svartsjö än vid de bägge andra anstalterna. Förhållandena skilde sig emellertid äfven däruti att, under det i Karlskrona och Landskrona de fångar, som ej erfordrades till handräckning för anstalterna, sysselsattes uteslutande af entreprenörer, å förra platsen å arbetsgård inom anstaltens inhägnad och å den senare å arbetssalar i anstalten, däremot å Svartsjö fångarbetet, hvilket redan förut till väsentlig del verkstälts för fångvårdens egen räkning, numera, sedan Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 30 augusti 1901 fastställt kontrakt för tio år om försäljning från anstalten af där huggen sten med mera till Stockholms stad, komme att uteslutande drifvas af staten samt till ej obetydlig del bestode i brytning af sten för stenhuggeriet, jordbrukssysslor och andra göromål å olika platser utanför anstalten. Till följd af nu angifna förhållanden tillhörde direktörsbefattningen å Svartsjö i fråga om det arbete och den omtanke, den kräfde af sin innehafvare, de mest sträfsamma i fångvården. Härtill komme, att den goda framgången af det företag, som inledts genom berörda kontrakt med Stockholms stad, i väsentlig grad måste bero af det intresse, hvarmed det af direktören följdes, samt därå att, då, såsom nu vore fallet, med detsamma förtrogen person beklädde direktörs-

befattningen, denne ej lockades att söka transport till annan dylik befattning, som, utan att å sin innehafvare ställa större fordringar, vore bättre aflönad.

Den numera jämlikt nådiga brevet den 31 maj 1895 till tvångsarbetsanstalt för lösdrivare af kvinnkøn ändrade och utvidgade anstalten i Norrköping hade förut varit använd till förvaring af kvinnor, som dömts till straffarbete på lifstid eller för vissa brott till dylikt straff på viss tid öfver två år. År 1874, då direktörslönen uppförts till sitt nuvarande belopp, hade medeltalet kvinnor vid fängelset uppgått till 162 och hela antalet under året där förvarade fångar till 181, och hade sedermera antalen alltjämt sjunkit, så att de högsta motsvarande siffrorna under den del af 1890-talet, då straffångar ännu där förvarats, utgjort respektive 97 och 114. Sedan tvångsarbetsfångarna inflyttat vid anstalten, hade siffrorna utgjort:

År.	För medeltalet fångar.	För totalantalet fångar.
1897	152	423
1898	155	458
1899	153	425
1900	158	446

Det vore tydligt, att redan genom den starka ökning, som, enligt hvad nu visats, inträdt vid ifrågavarande anstalt såväl i det dagliga fångantalet som, genom tvångsarbetets kortvarighet i förhållande till där förut verkställt straffarbete, i fängpersonalens omsättning, jämväl direktörsgöromålen måste hafva i betydande mån ökats. Om därjämte toges i betraktande, att den klass af fångar, som vid anstalten nu förvarades, genom sin sedliga förvildning och sitt tygellösa uppförande vore den mest svårbehandlade inom fångvården samt fordrade den oförlåtligaste uppmärksamhet för upprätthållande af ordning och skick inom anstalten, så borde lätt inses, att direktörstjänsten därstädes, hvilken förut i följd af de kvinnliga lifstids- eller långtidsfångarnas vanligen mera fogliga uppförande varit jämförelsevis lättskött, numera genom anstaltens nya användning blifvit en af de mödosammaste i fångvården.

Med anledning af hvad styrelsen sålunda yttrat rörande sistnämnda två direktörsbefattningar och under framhållande särskildt, hvad Svartsjö anginge, att utgifterna för direktör, som hade barn att uppfostra, ställde sig betydligt högre där än annorstädes i följd af nödvändigheten att bekosta deras skolundervisning å annan ort, föreslog styrelsen,

att för hvardera af dessa direktörsbefattningar aflönningen måtte bestämmas sålunda: lön 3,500 kronor, skrivvarearfvide 500 kronor samt två ålderstillägg à 500 kronor hvardera, tillsammans 1,000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen anförde vidare i samma underdåniga skrifvelse följande.

Enligt beslut af 1875 års Riksdag hade de å ordinarie stat uppförda tjänstemännen vid fångvårdsanstalterna förklarats berättigade till erhållande af pension å allmänna indragningsstaten jämlikt de i sådant afseende för civila tjänstemän i allmänhet gällande grunder. Till följd häraf ägde de rättighet att efter uppnådda 70 år eller, om sjuklighet eller försvagadt hälsotillstånd genom laglig läkareattest styrktes, efter uppnådda 65 år och vid pass 40 års tjänstgöring lämna tjänsten med pension, men de hade icke någon motsvarande skyldighet att sålunda från tjänsten afgå. Detta hade haft till följd att, om ock i allmänhet fängelseföreståndare, som varit af bräcklighet eller sjuklighet urståndsatt att nöjaktigt sköta tjänsten, vid uppnådd pensionsålder ställt sig till efterrättelse styrelsens i sådant fall gjorda anmaningar om afskedstagande, likväl en och annan dylik tjänsteman under angifna förhållanden af ekonomiska eller andra skäl hållit sig kvar i tjänsten långt öfver den tid, då han ägt afgå med pension. Då emellertid den egentliga fångvårdstjänsten, för så vidt den skulle rätt fyllas, i högre grad än i allmänhet annan tjänstgöring fordrade hos sin utöfvare obrutna krafter och vaket intresse, tillstyrkte styrelsen meddelande af ett allmänt stadgande, hvarigenom nu påvisade oegentlighet kunde för framtiden förekommas.

Under erinran, att, då samtliga fångvårdstjänstemän, som berördes af ofvan angifna lönereglerningsförslag, innehade tjänstebostad, ingen af dem enligt de grunder, som uppställts för af Riksdagen beviljade dyrtidstillägg, kommit i åtnjutande af dylikt tillägg, hemställde fångvårdsstyrelsen om framläggande för Riksdagen af berörda förslag till löne-reglering för föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna i riket och bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg samt för direktörerna vid tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Norrköping.

Enligt hvad statsrådsprotokollet för den 11 januari 1902 utvisar, har dåvarande chefen för justitiedepartementet, jämte det han tillstyrkt framläggande för Riksdagen af den utaf fångvårdsstyrelsen i förenämnda underdåniga skrifvelse den 27 september 1901 föreslagna nya aflöningsstat för vissa fångvårdsbetjante, tillika yttrat, att hvad fångvårdsstyrelsen i öfrigt den 27 september 1901 anført i fråga om reglering eller

förbättring af aflöningsvillkoren för en del tjänstemän vid fångvårdsanstalterna, i sammanhang med indragning till statsverket af tjänstemännens andel i arbetsinkomsten vid vissa fängelser, borde, med afseende å den af fångvårdsstyrelsen sedermera i skrifvelse den 11 december 1901 väckta fråga om förändradt system beträffande fångfördelningen och å den anbefallda utredningen om löneroglering för statens ämbets- och tjänstemän i allmänhet, för det dåvarande icke föranleda någon åtgärd.

Fångvårdsstyrelsens berörda skrifvelse den 11 december 1901 gick i hithörande delar hufvudsakligen ut därpå, att, i händelse centralfängelset å Nya Varfvet och, såsom fångvårdsstyrelsen upprepade gånger föreslagit, möjligen äfven centralfängelset i Malmö komme att indragas, utrymme för där förvarade fångar måtte beredas genom tillbyggnad af vissa länsfängelser och fångarnes fördelning å dessa. Denna fråga synes emellertid icke med nödvändighet behöfva utgöra hinder för den föreliggande regleringen af tjänstemännens vid fångvårdsanstalterna löneförmåner. De föreslagna aflöningsarna äro afpassade efter nuvarande förhållanden, och, om framdeles ett eller annat fängelse utvidgas och i följd däraf göromålen för dess föreståndare ökas, torde svårighet ej möta att i öfverensstämmelse därmed erhålla förhöjning af föreståndarens aflöning, helst om utvidgningen äger rum i samband med indragning af en hel fångvårdsanstalt och därmed följande inbesparing af betydliga lönebelopp. Sedan Eders Kungl. Maj:t numera förklarar förslaget om nedläggande af centralfängelset i Malmö icke föranleda vidare åtgärd, inskränker sig för öfrigt behofvet af sådan utvidgning till hvad som erfordras för ersättande af cellutrymmet vid Nya Varfvet, såvida därvarande fängelseområde blifver till sjöförsvaret återställt.

Lika litet synes den anbefallda utredningen om löneroglering för statens ämbets- och tjänstemän i allmänhet böra utgöra anledning till vidare uppskjutande af den nu ifrågavarande lönerogleringen för tjänstemännen vid fångvårdsanstalterna. Då Eders Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 åt en kommitté uppdrog att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande regleringen af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, undantogos uttryckligen från detta uppdrag sådana myndigheter, hviikas aflöningsförhållanden på grund af särskilda omständigheter voro eller kunde blifva föremål för särskild undersökning och beredning. I förevarande fall äro, enligt min åsikt, sådana särskilda omständigheter för handen, att lönerogleringsfrågan icke bör öfverlämnas till behandling af kommittén, hvars arbeten äro af den

omfattning, att de torde komma att fortgå en längre tid. Det är nämligen, hvad läns- och kronocellfångelserna beträffar, af största vikt, att staten så snart som möjligt öfvertager omsorgen om arbetsdriften äfven vid dessa fångelser och att i samband därmed de bestämmelser, enligt hvilka fångelsetjänstemännen åtnjuta andel i inkomsten af fångarbetet, varda upphäfdade. Vidkommande tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Norrköping torde det vara angeläget, att löneförhållandena med det första bringas i öfverensstämmelse med den ökning i fångarnes antal och föreståndarnes göromål, som därstädes under de senaste åren inträdt.

Jag anser mig i detta sammanhang böra framhålla, hurusom statsutskottet vid senaste Riksdag, med biträdande i hufvudsak af Eders Kungl. Maj:ts då framlagda förslag till reglering af lönerna för vissa fångvårdsbetjante, tillika yttrade, att hvad särskildt beträffade förslaget om att vaktbetjäningen vid länens fångelser icke vidare skulle åtnjuta andel af inkomsten af fångarnes arbeten, utskottet så mycket hellre velat biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del, som utskottet, i öfverensstämmelse med den af statsutskottet vid 1901 års Riksdag uttalade åsikt, ansåge, att ingen del af inkomsten utaf fångarnes arbeten vid länsfångelserna och kronohäkterna borde tillfalla fångvårdspersonalen. Härmed synes mig utskottet hafva velat särskildt påpeka önskvärdheten däraf, att för Riksdagen med det första framlades förslag till löne-reglering äfven för tjänstemännen vid dessa fångvårdsanstalter, grundadt på indragning till statsverket af den dem nu tillkommande andel af arbetsinkomsten.

I underdånig skrifvelse den 30 september 1902, däri fångvårdsstyrelsen förnyat sina i skrifvelsen den 27 september 1901 gjorda framställningar om löne-reglering för ofvan omförmälda fångvårdstjänstemän, har styrelsen beträffande fångelseföreståndarnes rätt till viss andel af inkomsten å fångarnes arbeten särskildt erinrat, att ju längre föreståndarne bibehölles vid denna olämpliga aflöningsförmån, sedan den afskaffats för bevakningen, desto kännbarare blefve olägenheterna af det tillämpade systemet i följd af motsägelsen mellan aflönings sättet för fångelsets befäl och för dess bevakning.

Med hufvudsakligt bifall till Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet har senaste Riksdag, vid antagandet af den nya aflöningsstaten för fångvårdsbetjante, medgifvit, att af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll må till en hvar af de nuvarande vaktmästarne vid länsfångelserna i Linköping och Malmö samt kronohäktet

å Långholmen, så länge dessa vaktmästarebefattningar af dem innehafvas, utbetalas en årlig fyllnadsersättning för mistad inkomst af fängelsearbetet. Ett likartadt fall föreligger nu beträffande föreståndaren för sistnämnda fängelse.

Uti en den 17 december 1901 ingifven skrift har nämligen bevakningsbefälhafvaren vid kronohäktet å Långholmen Fridolf Fant i underdånighet framhållit, att under det de löneförmåner, som af honom nu åtnjötes, utgjorde: lön 1,500 kronor, arfvode 300 kronor och två ålderstillägg om 200 och 100 kronor eller tillhopa 2,100 kronor, hvar-till komme andel af arbetsinkomsten vid fängelset, utgörande år 1896 3,014 kronor, år 1897 4,046 kronor, år 1898 4,721 kronor, år 1899 4,585 kronor och år 1900 4,777 kronor eller i medeltal under femårsperioden 4,228 kronor per år, så att hela årsinkomsten uppginge till 6,328 kronor, skulle enligt det af fängvårdsstyrelsen framlagda förslaget till löneroglering aflöningen för honom endast blifva: lön 1,800 kronor, arfvode 1,400 kronor, skrifvarearfvode 300 kronor samt två ålderstillägg om hvartera 500 kronor eller tillhopa 4,500 kronor, hvadan en minskning i årsinkomst af omkring 1,800 kronor skulle för honom uppstå. Det syntes honom särdeles hårdt att nödgas vidkännas en så afsevärd nedsättning i årsinkomsten, efter det han innehaft ifrågavarande befattning i öfver sjutton år, däraf enligt konstitutorial sedan år 1888. Vid en föregående löneroglering hade jämlikt nådigt bref den 5 juni 1874 dåvarande direktören vid straffängelset å Långholmen Fr. M. Berencreutz, i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition till 1874 års Riksdag, med hänsyn till indragning af honom dittills tillkommande provision å arbetsinkomsten vid fängelset tillerkänts ett personligt löne-tillägg af 1,000 kronor för år, ehuru den minskning i löneförmåner, han i annat fall skulle fått vidkännas, varit vida mindre, än hvad nu skulle blifva fallet med Fant. Den lön, som enligt stat för närvarande utginge till föreståndaren för kronohäktet å Långholmen, vore densamma som före detta fängelses tillbyggnad åren 1884—1887, då cellantalet därstädes utgjort 97 mot nuvarande 200. Att vid denna betydliga utvidgning af fängelset ingen som helst löneförhöjning för föreståndaren ägt rum, hade antagligen haft sin orsak däri, att den ökade arbetsinkomst, som vid fängelset därefter kunde påräknas, ansetts komma att lämna de förökade löneförmåner, hvilka borde tillkomma fängelseföreståndaren, sedan fängelset så väsentligt förstorats. Medeltalet fångar per dag hade under år 1900 vid nämnda fängelse utgjort 174, hvilket vore nära dubbelt så mycket som vid något af

rikets öfriga läns- eller kronocellfängelser, och framginge häraf att göromålen för föreståndaren vid detta fängelse vore särskildt stora. Då hvad af Fant sålunda framhållits syntes honom likna de förhållanden, som gifvit anledning till den förut omförmälda bestämmelsen vid 1874 års löneroglering, anhöll Fant i underdånighet, att, på det han måtte komma i åtnjutande af en löneinkomst, ej allt för mycket understigande den han nu innehade, Eders Kungl. Maj:t täcktes i den nådiga proposition, som tilläfventyrs kunde komma att med anledning af fångvårdsstyrelsens underdåniga förslag framläggas för Riksdagen, föreslå, att ett personligt årligt lönetillägg af 1,000 kronor måtte, utöfver de af fångvårdsstyrelsen föreslagna löneförmåner, tilldelas Fant från den tid, då den nya lönestaten skulle börja tillämpas, att utgå så länge han innehade sin nuvarande tjänstebefattning.

I häröfver infordradt underdånigt utlåtande har fångvårdsstyrelsen anført, bland annat, att å ifrågavarande kronohäkte endast två slags fångar förvarades, nämligen straffångar och, till något mindre antal, fängelsefångar af mankön, men icke några kvinnor samt ej häller rannsaktionsfångar eller bötesförvandlingsfångar, hvilka bägge senare slags fångar på fängelser, där de i större mängd förekomme, i synnerligen hög grad ökade fängelseföreståndarens besvär. Fångomsättningen i detta kronohäkte vore därför ock betydligt mindre än i andra af våra större cellfängelser. Sålunda hade antalet nykomna fångar under år 1900 uppgått vid kronohäktet å Långholmen till allenast 642, under det motsvarande antal vid länsfängelset i Göteborg varit 3,157 och i Malmö 1,270. Däraf hade bötesförvandlingsfångarne utgjort i Göteborg 2,764 och i Malmö 689. Vidare måste bemärkas, dels att mathållningen vid kronohäktet å Långholmen bestredes från det å platsen befintliga centralfängelset, att direktören vid sistnämnda fängelse deltog i kronohäktets förvaltning i egenskap af tillsyningsman, samt att centralfängelsets kamrerare vore redogörare för kronohäktet, dels ock att bevakningsbefälhafvaren vid detta hade vid sin sida en prästman, som uteslutande ägnade sitt arbete åt häktet, samt två vid fängelserna å Långholmen anställda lärare äfvensom större bevakningsstyrka, än som funnes på något annat cellfängelse. Af allt detta följde, att oaktadt den i medeltal stora mängd fångar, som förvarades i kronohäktet, ansvaret och arbetet för bevakningsbefälhafvaren därstädes icke kunde vara mera betungande än för direktörerna vid de förnämsta länsfängelserna. Hvad härefter anginge den arbetsinkomst, Fant uppburit vid kronohäktet, hade denna de fyra åren 1884—1887, då Fant på förord-

nande upprätthållit tjänsten, utgjort: år 1884 1,647 kronor, år 1885 2,295 kronor, år 1886 2,763 kronor och år 1887 2,614 kronor. År 1888, då Fant sökt och erhållit konstitutorial å tjänsten, hade hans arbetsinkomst uppgått till 2,391 kronor. Medelbeloppet af hans berörda inkomst för dessa fem år hade sålunda varit 2,342 kronor. Om härtill lades aflöningen enligt nu gällande stat, 2,100 kronor, så erhöles en summa af 4,442 kronor, eller ej fullt samma belopp som den af styrelsen nu föreslagna totalaflöningen, 4,500 kronor, hvilken, enär Fant redan intjänat bägge ålderstilläggen, skulle från början i dess helhet komma honom till del. Efter år 1888 hade Fants ifrågavarande inkomst i följd af kronohäktets nästföregående år avslutade tillbyggnad varit i successivt stigande. Af hvad nu anförts framginge, ej mindre att den af styrelsen föreslagna aflöningen åt bevakningsbefälhafvaren vid kronohäktet i och för sig vore fullt tillräcklig för tjänsten, än äfven att för Fants underdåniga ansökan ej heller kunde åberopas, att denna aflöning skulle blifva lägre, än inkomsten af tjänsten den tid, då Fant sökte och erhöil densamma; men enär åberopade förhållandet med det direktören Berencreutz beviljade vederlag obestriddigen vore likartadt med nu förevarande fall, tilläte sig styrelsen med hänsyn därtill, att den sammanlagda, i stat för närvarande uppförda kontanta aflöningen till direktören vid det stora centralfängelset å Långholmen utgjorde med ålderstillägg och inräkning af hans arvode såsom tillsyningsman vid kronohäktet 5,300 kronor, allenast erinra, hurusom det icke torde vara lämpligt att åt bevakningsbefälhafvaren vid berörda underordnade häkte anvisades större inkomst än åt bemålde direktör. I anledning häraf uttalade styrelsen såsom sin mening att, för den händelse Eders Kungl. Maj:t funne skäl att under den af Fant angifna förutsättning hos Riksdagen föreslå något personligt lönetillägg åt honom, hvilket i sådant fall torde böra äskas å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, detta måtte sättas icke till det af Fant i underdånighet begärda utan till det lägre belopp, som Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till hvad ofvan anförts kunde pröfva lämpligt.

Hvad fångvårdsstyrelsen anført till ådagaläggande däraf, att den af styrelsen föreslagna aflöningen åt föreståndaren för kronohäktet i och för sig är fullt tillräcklig, synes mig icke böra utgöra hinder för bifall till den af Fant gjorda ansökningen, då densamma endast innefattar begäran om ett personligt lönetillägg, på det inkomsten för befattningens nuvarande innehafvare icke måtte komma att alltför mycket understiga hvad han förut uppburit. Den af fångvårdsstyrelsen framhållna omständig-

heten, att den föreslagna aflöningen icke skulle blifva lägre än inkomsten af tjänsten den tid, då Fant sökte och erhöll densamma, torde i förvarande hänseende så mycket mindre böra tillmätas någon betydelse, som arbetet för föreståndaren i följd af fängelsets vid nämnda tid just fullbordade utvidgning sedermera uppenbarligen blifvit i väsentlig mån ökad. Vid pröfning af frågan om beviljande af ett dylikt lönetillägg anser jag hänsyn hufvudsakligen böra tagas därtill, att skälig ersättning beredes tjänsteinnehafvaren för den förlust, som för honom skulle uppstå genom minskning i de till honom enligt hittills gällande bestämmelser utgående aflöningsförmåner. Då enligt den utredning, som blifvit förebragt, Fants inkomster af tjänsten skulle genom den föreslagna löneregleringen minskas med omkring 1,800 kronor om året, synes mig hans begäran om ett personligt lönetillägg af 1,000 kronor för år icke vara obillig.

Det af fängvårdsstyrelsen framlagda förslaget till lönereglering för ifrågavarande tjänstemän vid fängvårdsanstalterna anser jag mig böra till alla delar biträda likasom äfven det af fängvårdsstyrelsen, enligt hvad ofvan antydts, väckta förslag om utfärdande af ett allmänt stadgande rörande skyldighet för tjänstemännen vid dessa anstalter att afgå med pension, då de blifva därtill berättigade. I öfverensstämmelse med nådiga kungörelsen den 31 mars 1900 bör därjämte såsom villkor för åtnjutande af den föreslagna aflöningen uppställas skyldighet att vara underkastad blifvande förändrade bestämmelser i fråga om pension.»

Utskottet finner det vara önskvärdt, att andel i inkomsten af fångarnes arbete borttages ur nu ifrågavarande föreståndares vid läns- och kronocellfängelser samt bevakningsbefälhafvarens vid länsfängelset i Göteborg aflöningsförmåner, samt att till följd däraf en reglering verkställas af desse tjänstemäns aflöningar. Utskottet har likväl icke kunnat i allo biträda Kungl. Maj:ts i sådant afseende nu framlagda förslag. Enligt detta skulle nämligen aflöningen fortfarande vara, med bortseende från skrifvarearfvodet, fördelad i lön, arfvode och ålderstillägg. Men utskottet anser det vara önskligt, att desse tjänstemän må, liksom de fleste andre statens befattningshafvare, få sin aflöning i staten fördelad i lön och tjänstgöringspenningar. Tjänstgöringspenningarna skulle då utgöras af det föreslagna »arfvode», hvartill komme skrifvarearfvodet. Lönen och ålderstilläggen skulle jämväl vid tjänstledighet behållas af befattningssinnehafvaren, under det att tjänstgöringspenningarna afstodes åt vikarien. Utskottet har i sitt förslag till stat för desse tjänstemän i nu angifvet syfte vidtagit den ändring i af-

seende å Kungl. Maj:ts förslag, att benämningen »arfvode» utbyttts mot »tjänstgöringspenningar». Utskottet förbiser visserligen icke, att ojämnheter kunna komma att på grund häraf uppstå i vissa hänseenden, men har ej ansett detta böra nu förhindra statens antagande, enär ojämnheterna lämpligen torde kunna framdeles undanrödjas efter ompröfning af vederbörande myndigheter.

Förenämnda fördelning af aflöningen i lön och tjänstgöringspenningar skulle emellertid föranleda därtill, att, beträffande dessa tjänstemäns pensionering, de i Riksdagens skifvelse den 18 maj 1877 och kungl. brefvet den 1 juni samma år meddelade bestämmelser borde vinna tillämpning. Men då förslag om en sådan förändring i pensioneringen för ifrågavarande tjänstemän nu icke föreligger, har utskottet ansett sig icke böra härom framställa förslag; och torde vid sådant förhållande böra särskildt uttalas, att gällande bestämmelser i fråga om rätten till pension och pensionsbeloppets storlek skola för desse tjänstemän tills vidare fortfarande lända till efter rättelse. Däremot bör, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, för dem stadgas skyldighet att afgå från tjänsten, då de blifvit berättigade till pension.

Då det vidare synes önskligt, att, i afseende på skyldigheten att vid tjänstledighet för skilda orsaker afstå viss efter förhållandena växlande del af aflöningen, likhet så vidt möjligt må vinnas såväl mellan personalen vid fångvärdens inbördes som mellan denna personal och personalen vid öfriga förvaltningar, anser utskottet att såsom villkor för den nya statens tillämpning bör, i öfverensstämmelse med hvad som skedde vid 1902 års Riksdag, då vissa fångbetjäntes löner reglerades, föreskrivas, att tjänsteinnehafvare skall vara skyldig att underkasta sig de förändrade bestämmelser i afseende å villkoren för åtnjutande vid tjänstledighet af lön och tjänstgöringspenningar, som kunna varda stadgade.

I afseende å de föreslagna aflöningsbeloppen har utskottet funnit sig böra göra vissa förändringar. De föreslagna skrivarearfvodena för direktörerna vid länsfängelserna i Göteborg och Malmö hafva sänkts med 200 kronor samt dylikt arfvode för direktören vid kronohäktet i Västervik uteslutits, hvaremot motsvarande belopp af 200 kronor tillgodoförts samma tre tjänstemäns tjänstgöringspenningar, hvarigenom någon minskning vunnits i mångfalden af olika aflöningsammansättningar. Äfven efter en dylik omflyttning mellan aflönings titlarna bör anses, att behörig ersättning för omkostnader för skrifbiträde m. m. tillagts desse tjänsteinnehafvare, så att ytterligare dylik ersättning icke må

kunna dem medgifvas. På anslagsbehovvets slutsumma utöfva dessa förändringar ingen inverkan.

Därjämte har utskottet ansett bägge ålderstilläggen böra sättas till lika belopp inbördes och har i sådant afseende vidtagit de jämkningar i staten, att för alla ifrågavarande tjänstemän, med undantag af de fyra först upptagne, för hvilka bägge ålderstilläggen redan af Kungl. Maj:t föreslagits lika, det första ålderstillägget sänkts med 50 kronor och det andra höjts med motsvarande belopp. Utskottet har icke ansett sig på grund häraf behöfva föreslå någon ändring i afseende å det belopp, hvarmed Kungl. Maj:t ansett förslagsanslaget till ålderstillägg böra ökas.

I likhet med hvad som skedde år 1902 vid ofvanberörda reglering af vissa fångbetjäntes löner torde bestämmelser angående villkoren för åtnjutande af ålderstillägg böra bland aflöningsvillkoren intagas.

Då arbetsinkomsten nu kommer att frångå desse tjänstemän, torde det jämväl böra stadgas, att de skola vara skyldige att utan särskild ersättning underkasta sig såväl det tilläfventyrs ökade arbete, som af statens öfvertagande af arbetsdriften kan för dem uppkomma, som ock de förändringar i afseende på tjänstegöromålens omfattning, som framdeles kunna af olika anledningar komma att vidtagas.

Utskottet vill därjämte framhålla, att dyrtidstillägg icke bör ifråkomma för de tjänstemän, som nu få sina löner reglerade.

Med iakttagande af nu angifna förändringar i Kungl. Maj:ts förslag och under ofvan omförmälda förutsättningar anser utskottet sig böra tillstyrka, att lönereglering för ifrågavarande tjänstemän nu må äga rum.

Hvad därefter vidkommer förslaget om höjning i lönen åt direktören vid tvångsarbetsanstalten vid Svartsjö med 500 kronor, har utskottet icke af hvad till stöd därför anförts blifvit öfvertygadt om behöfligheten af en dylik löneförbättring och afstyrker därför Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning.

Åt direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping synes däremot någon lönetillökning böra på grund af de i statsrådsprotokollet angifna förhållanden beredas, men anser utskottet densamma lämpligen kunna inskränkas därhän, att skrivarearfvodet höjes med 200 kronor till 500 kronor samt ålderstilläggen med respektive 100 och 200 kronor till 500 kronor hvarterdera, hvarigenom likhet vinnes i afseende å dessa aflöningsstitlar för direktörerna vid samtliga tvångsarbetsanstalter.

Hvad slutligen vidkommer framställningen om personligt lönetillägg åt bevakningsbefälhafvaren Fant, synes, vid det förhållande att

Fant under en följd af år uppburit inkomster till väsentligt högre belopp, än han vid tjänstens emottagande kunnat beräkna, och att jämväl den nu för hans befattning föreslagna lön öfverstiger hans tjänsteinkomster vid tillträdet till densamma, samt med hänsyn därjämte till hvad fångvårdsstyrelsen i ämnet anført, tillräckliga skäl icke föreligga att särskildt för honom bevilja ersättning för genom löneregleringen uppkommande minskning i inkomsten. Det bör ej heller lämnas obeaktadt, att hans pension varder genom förändringen ökad från 1,800 till 2,800 kronor. Utskottet finner sig på grund häraf böra afstyrka framställningen i denna del.

På grund af hvad utskottet sålunda anført får utskottet hemställa,

a) *att* Riksdagen må medgifva, att följande aflöningsstat för föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna i riket och bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg må tillämpas från och med år 1904, nämligen:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Skrifvarearf-vode	Summa	Ålders-tillägg	
					efter 5 år	efter 10 år
Länsfängelset i Göteborg						
1 Direktör	1,800	1,400	550	3,750	500	500
Länsfängelset i Stockholm						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	500	500
Länsfängelset i Linköping						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	500	500
Kronohäktet å Långholmen						
1 Bevakningsbefälhafvare, hädanefter direktör	1,800	1,400	300	3,500	500	500
Länsfängelset i Uppsala						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Kalmar						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Kristianstad						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Malmö						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Vänersborg						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Mariestad						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Örebro						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Gäfle						
1 Direktör	1,800	1,400	300	3,500	350	350
Länsfängelset i Jönköping						
1 Direktör	1,800	1,200	300	3,300	350	350
Länsfängelset i Växjö						
1 Direktör	1,800	1,200	300	3,300	350	350
Länsfängelset i Karlstad						
1 Direktör	1,800	1,200	300	3,300	250	250
Länsfängelset i Västerås						
1 Direktör	1,800	1,200	300	3,300	250	250
Länsfängelset i Karlskrona						
1 Direktör	1,600	1,100	300	3,000	250	250
Länsfängelset i Falun						
1 Direktör	1,600	1,100	300	3,000	250	250
Länsfängelset i Hernösand						
1 Direktör	1,600	1,100	300	3,000	250	250
Kronohäktet i Sundsvall						
1 Direktör	1,600	1,100	300	3,000	250	250
Kronohäktet i Norrköping						
1 Direktör	1,600	600	300	2,500	250	250
Kronohäktet i Hudiksvall						
1 Direktör	1,600	600	300	2,500	250	250
Länsfängelset i Östersund						
1 Direktör	1,600	600	300	2,500	250	250
Länsfängelset i Luleå						
1 Direktör	1,800	600	300	2,500	250	250
Länsfängelset i Visby						
1 Direktör	1,600	600	300	2,500	150	150
Transport	43,200	29,000	7,750	79,950	—	—

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Skrif- vare- arf- vode	Summa	Ålders- tillägg	
					efter 5 år	efter 10 år
Transport	43,200	29,000	7,750	79,950	—	—
Kronohäktet i Ystad						
1 Direktör	1,600	600	300	2,500	150	150
Länsfängelset i Nyköping						
1 Direktör	1,600	600	—	2,200	150	150
Länsfängelset i Halmstad						
1 Direktör	1,600	600	—	2,200	150	150
Länsfängelset i Umeå						
1 Direktör	1,600	600	—	2,200	150	150
Kronohäktet i Uddevalla						
1 Direktör	1,300	600	—	1,900	150	150
Kronohäktet i Haparanda						
1 Direktör	1,300	600	—	1,900	150	150
Kronohäktet i Pajala						
1 Direktör	1,300	600	—	1,900	150	150
Kronohäktet i Eskilstuna						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,200	600	—	1,800	150	150
Kronohäktet i Västervik						
1 Direktör	1,300	500	—	1,800	150	150
Kronohäktet i Norrtälje						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,000	500	—	1,500	150	150
Kronohäktet i Karlshamn						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,300	200	—	1,500	150	150
Kronohäktet i Varberg						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,000	500	—	1,500	150	150
Länsfängelset i Göteborg						
1 Bevakningsbefälhafvare	800	500	—	1,300	150	150
Kronohäktet i Kungsbacka						
1 Bevakningsbefälhafvare	1,000	50	—	1,050	150	150
Summa	61,100	36,050	8,050	105,200	—	—

med förklarande tillika, att för aflönings åtnjutande å denna stat skall — med upphäfvande af de angående ifrågavarande tjänstemäns löneförhållanden förut meddelade bestämmelser, i hvad de strida mot nedannämnda villkor — gälla:

att tjänsteinnehafvare, som enligt nu gällande bestämmelser åtnjuter andel i inkomsten af fångarbetet, skall för tillgodonjutande af nu föreslagen aflöning vara skyldig vidkännas indragning till statsverket af berörda andel; att i sammanhang härmed arbetsdriften vid läns- och kronocellfängelserna skall af staten till ombesörjande öfvertagas, samt att tjänsteinnehafvare, som ingår på den nya lönestaten, skall vara skyldig

att utan särskild ersättning underkasta sig såväl det tilläfventyrs ökade arbete, som af statens öfvertagande af arbetsdriften kan för honom uppkomma, som ock de förändringar i afseende på tjänstegöromålen omfattning, som framdeles kunna af olika anledningar ägarum;

att i afseende på tillträde till ålderstillägg skall iakttagas, att tjänstetiden skall beräknas från början af kalenderåret näst efter det, hvarunder utnämning till tjänsten ägt rum; att tjänsteinnehafvare skall under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna rätt till tillägget, hafva med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan tjänst inom fångvården; att för löntagare, som blifvit transporterad, denna beräkning skall omfatta tjänstgöringen i likartad befattning vid olika fångvårdsanstalter, samt att löntagare må tillgodoräkna sig den tid, som före den nya lönestatens utfärdande förflutit från hans utnämning till tjänsten;

att likväl tjänsteman, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af ålderstillägg, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må sådant tillägg tillträda;

att tjänsteinnehafvare, som ingår på den nya staten, skall vara skyldig att vid tjänstledighet afstå till vikarien tjänstgöringspenningarna samt skrivvarearvodet för den tid, ledigheten varar, och att alltså i afseende å honom de i kungl. brefvet den 5 juni 1874 i detta afseende gifna bestämmelser skola upphöra att gälla;

att icke blott nuvarande tjänsteinnehafvare, som kommer i åtnjutande af nu föreslagna aflöning, utan äfven en hvar, som hädanefter konstitueras såsom tjänsteman vid fångvårdsanstalterna med aflöning å den af Riksdagen sålunda godkända lönestat, skall vara skyldig att afgå från tjänsten med pension, så snart han blifver berättigad till sådan, fångvårdsstyrelsen dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; samt

att, beträffande rätten till pension och pensionsbeloppets storlek, de för ifrågavarande fångvårds-tjänstemän nu gällande bestämmelser skola lända till efterrättelse äfven för dem, som ingå på den nya staten; dock att dessa tjänsteinnehafvare skola vara underkastade de förändrade bestämmelser, som kunna vara stadgade så väl i fråga om pension som i fråga om villkoren för åtnjutande vid tjänstledighet af lön och tjänstgöringspenningar;

b) att Riksdagen må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts framställning om lönetillökning för direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping, att det för denna befattning i staten upptagna skrivvarearfvodet höjes från 300 kronor med 200 kronor till 500 kronor äfvensom att ålderstilläggen höjas till 500 kronor hvarterdera;

c) att Kungl. Maj:ts framställning om lönetillökning för direktören vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö icke må af Riksdagen bifallas;

d) att Kungl. Maj:ts framställning i fråga om personligt lönetillägg till nuvarande föreståndaren för kronohäktet å Långholmen Fridolf Fant icke må vinna Riksdagens bifall; samt

e) att Riksdagen må öka bestämda anslaget till fångars vård och underhåll med den föreslagna förhöjningen i löner, tjänstgöringspenningar och skrivvarearfvoden åt föreståndarne vid läns- och kronocell-fängelserna samt bevakningsbefälhafvaren vid läns-fängelset i Göteborg 33,950 kronor och förhöjningen i skrivvarearfvode åt direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping 200 kronor eller tillhopa 34,150 kronor samt förslagsanslaget till ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän med den beräknade förhöjningen i ålderstillägg åt föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna 5,900 kronor och förhöjningen i ålderstillägg åt direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping 300 kronor eller tillsammans 6,200 kronor.

3:o) Kungl. Maj:t har i punkten 3 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen *dels* att i aflöningsstat för de betjante vid fängvårdsanstalterna, hvilkas aflöning utginge af det å riksstaten uppförda, bestämde anslaget till fångars vård och underhåll, upptaga aflöning med i åberopade statsrådsprotokollet angifna belopp till 4 vaktfruar och 18 vaktkvinnor vid de centrala fängvårdsanstalterna för kvinnor samt till 1 första vaktvinna och 35 vaktkvinnor vid läns- och kronocellfängelserna, med rätt för Kungl. Maj:t att, vid saknad af bostad för dylik vaktbetjänt vid fängvårdsanstalten, i stället åt sådan vaktbetjänt från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll anvisa nödig hyresersättning för ett rum jämte vedanslag samt med föreskrift i öfrigt att, förutom redan enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1902 för aflöningsåtnjutande å nämnda stat stadgade villkor, skulle i fråga om bemälda kvinnliga betjante ytterligare gälla:

att dylik betjänt, som redan innehade fängvårdsstyrelsens förordnande, skulle för tillgodonjutande af ålderstillägg äga beräkna tjänstetiden från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder förordnandet meddelats, samt att vaktfru, som förut varit vaktvinna, skulle för dylikt lönetillägg, enligt därför eljest uppställda grunder, tillgodoräknas föregående tjänstetid jämväl som vaktvinna;

att kvinnlig vaktbetjänt, som inginge äktenskap, skulle vara skyldig, om fängvårdsstyrelsen så funne nödigt, afgå från tjänsten; samt

att, där fängvårdsstyrelsen funne kokerskegöromålen vid mindre läns- och kronocellfängelse kunna förenas med vaktvinnotjänsten, vaktvinnan skulle vara skyldig bestrida jämväl nämnda göromål;

dels ock att såsom följd häraf öka bestämde anslaget till fångars vård och underhåll med 31,700 kronor samt förslagsanslaget till åldersstillägg för en del vid fängvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän med 3,800 kronor.

I detta ämne har departementschefen till statsrådsprotokollet anført följande.

»I förberörda underdåniga skrifvelse den 30 september 1902 har fängvårdsstyrelsen rörande behovet af förändring i löneställningen för en del af de af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll aflönade vaktbetjante anført, bland annat, följande.

Efter det tillföre alla fängvårdsbetjante varit aflönade af nämnda anslag, hade vid 1882 års Riksdag flertalet af aflöningsarna till manliga vaktbetjante vid straffängelserna samt läns- och kronocellfängelserna blifvit öfverflyttade till fångvårdens bestämde anslag och uppförda å

Angående kvinnliga vaktbetjantes upptagande i aflöningsstaten å bestämde anslaget till fångars vård och underhåll.

[3.]

ordinarie stat. De vaktbetjante af mankön, som, utöfver de i den nya staten uppförda, erfordrats vid de med samma stat afsedda fångvårdsanstalter, hade därefter fortfarit att aflönas af förslagsanslaget och antagits såsom extra. Å sistnämnda anslag hade äfven lämnats kvar aflöningarna till manliga vaktbetjante vid de år 1882 ännu under omorganisation stående straffängelserna för kvinnor och kronoarbeitsstationerna äfvensom till samtliga vaktbetjante af kvinnkön vid såväl dessa fångvårdsanstalter som läns- och kronocellfängelserna. Därvid hade med afseende å dessa betjantes anställning och aflöning bibehållits den ordning, att de, med undantag af ett fåtal extra, utnämnts af styrelsen såsom ordinarie med rätt, liksom de ordinarie å riksstat, till aflöning vid sjukdom och till ålderstillägg. Däremot skilde sig deras ställning från den å riksstat uppförda betjäningens däri, att de icke i likhet med denna ägde rätt till pension. Härigenom stode å ena sidan de af förslagsanslaget aflönade ordinarie vaktbetjante för egen del utan trygghet för ålderdomen, och, då de efter dennas inträdande ändock för sin försörjning behölles kvar vid befattningarna, lade å andra sidan förhållandet hinder i vägen för befordrandet i behörig ordning af vikarier och extra betjante.

Ordalydelsen i den af 1882 års Riksdag antagna lönestat för en del vaktbetjante hade emellertid sedermera, då det förra straffängelset i Landskrona förvandlats till tvångsarbetsanstalt, blifvit af 1889 års Riksdag så ändrad, att staten därefter omfattade icke blott straffängelserna eller, som de redan då benämndes, centralfängelserna samt läns- och kronocellfängelserna utan äfven tvångsarbetsanstalterna. Med stöd häraf och sedan de förra kronoarbeitsstationerna efter hand indragits eller under den nya benämningen tvångsarbetsanstalter flyttats till före detta straffängelser, som genom den af ändrad lagstiftning uppkomna minskning i antalet gemensamhetsfångar blifvit för sitt förra ändamål obehöfliga, hade numera samtliga tvångsarbetsanstalter för män indragits inom området för tillämpning af den af Riksdagen antagna vaktbetjäntslönestaten; och hade i sammanhang med omregleringen vid senaste Riksdag af vaktbetjäntslönerna å nämnda stat denna blifvit så affattad, att den, utan angifvande af särskilda klasser af fångvårdsanstalter, endast rubricerades såsom »aflöningsstat för de betjante vid fångvårdsanstalterna, hvilkas aflöning utgår af det å riksstat uppförda, bestämda anslaget till fångars vård och underhåll.»

I följd häraf mötte numera icke hinder för tillämpning af nämnda stat jämväl för manliga vaktbetjante vid centralfängelset för kvinnor i Göteborg och tvångsarbetsanstalten för kvinnor i Norrköping; men då

antalet vid fängvårdsanstalterna behöfliga extra vaktbetjante varit i förhållande till antalet aflöningar å sagda stat så stort, att oftast flera år hunnit förgå, innan den extra kunnat konstitueras, hade styrelsen med hänsyn till de menliga följderna af detta missförhållande ansett detsamma icke böra än mera ökas genom indragandet jämväl af de ordinarie vid omförmälda anstalter inom antalet af de af Riksdagen anvisade lönerna. Sedan emellertid under år 1902, genom ändrad användning af tvångsarbetsanstalten i Landskrona till förvar af lösdrivvare af kvinnkön i stället för förut af mankön, den manliga vaktbetjäningen därstädes kunnat betydligt minskas och därigenom en stor del i denna anstalt förut disponerade, i riksstaten uppförda vaktbetjäntslöner blifvit lediga att öfverflyttas till andra fängvårdsanstalter, hade i följd häraf proportionen mellan antalet extra och ordinarie vaktbetjäntssysslor något förbättrats. Då den ifrågasatta indragningen af centralfängelset å Nya Varfvet skulle i afsevärd mån bidraga till samma resultat, ansåge styrelsen, att utan någon risk i förberörda afseende konstitutorial nu kunde börja utfärdas för aflöning å riksstaten jämväl för de hittills af förslagsanslaget aflönade ordinarie vaktbetjante af mankön vid centralfängelset i Göteborg och tvångsarbetsanstalten i Norrköping.

Under det sålunda i fråga om manliga vaktbetjante vid dessa fängvårdsanstalter ofvan angifna önskemål angående beredande af pensionsrätt och i sammanhang därmed af ordinär befordran för vikarier syntes kunna vinnas genom allenast å styrelsen beroende åtgärd, kunde däremot i fråga om vaktbetjante af kvinnkön samma mål ej uppnås, såvida icke Kungl. Maj:t utverkade Riksdagens medgifvande, att erforderligt antal aflöningar jämväl för sistbemälda betjante blefve å riksstat uppförda. För en sådan åtgärd talade ej blott den omständigheten, att de kvinnliga vaktbetjante vid fängvårdsanstalterna hade enahanda och fullkomligt lika maktpåliggande tjänstgöring som fängvårdsbetjante af mankön, utan äfven förhållandet vid statens telegrafverk och järnvägar, där pensionsrätt tillkomme kvinnliga innehafvare af å stat uppförda befattningar.

De kvinnliga vaktbetjante, som, ehuru aflönade af förslagsanslaget, tillsattes såsom ordinarie, utgjordes af följande, nämligen: 3 vaktfruar, däraf en vid centralfängelset i Göteborg och två vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping, 1 första vaktkvinna vid länsfängelset i Stockholm, 2 vaktkvinnor vid centralfängelset i Göteborg och 10 vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping, 2 vaktkvinnor vid hvarterdera af länsfängelserna i Stockholm, Uppsala, Kalmar och Mariestad samt 1

vaktkvinnor vid hvart och ett af länsfängelserna i Nyköping, Linköping, Jönköping, Växjö, Visby, Karlskrona, Kristianstad, Malmö, Halmstad, Göteborg, Vänersborg, Karlstad, Örebro, Västerås, Falun, Gäfle, Hernösand och Östersund samt kronohäktena i Eskilstuna, Norrköping, Karlshamn, Ystad, Uddevalla, Hudiksvall och Sundsvall. Därjämte borde för framtiden ordinarie anställning beredas jämväl åt den kvinnliga vaktbetjäningen vid den under år 1902 för tvångsarbetsfångar af kvinnön upplätta anstalten i Landskrona, vid hvilken styrelsen låtit provisoriskt såsom extra antaga 1 vaktfru och 6 vaktkvinnor. Likaså syntes de bägge vaktkvinnobefattningarna vid länsfängelserna i Umeå och Luleå, hvilka för närvarande vore de enda dylika befattningar vid länsfängelser, som bestredes af extra, för framtiden böra med anledning af dessa fängelsers genom Norrlands utveckling ökade betydelse besättas med ordinarie.

Totalantalet af de kvinnliga vaktbetjante, som borde anställas såsom ordinarie, utgjorde sålunda: 4 vaktfruar, 1 första vaktkvinnor, 18 vaktkvinnor vid centrala fängvårdsanstalter och 35 vaktkvinnor vid läns- och kronocellfängelserna. Af dessa tjänstgjorde vaktfrun vid centralfängelset i Göteborg och ena vaktfrun vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping därjämte såsom arbetsförestånderskor och den andra vaktfrun i Norrköping tillika såsom förrådsvaktmästare. Af vaktkvinnorna hade 8 vid de mindre läns- och kronocellfängelserna anställda jämväl skyldighet att förrätta kokerskegöromålen vid fängelserna.

Enligt af Kungl. Maj:t fastställda stater å förslagsanslaget samt styrelsens beslut i fråga om tvångsarbetsanstalten i Landskrona hade aflöningen hittills utgått sålunda:

	Lön kr.	Tjänst- gö- rings- pennin- gar. kr.	Annan kontant förmån kr.	Summa kr.	Ålders- tillägg	
					efter 5 år kr.	efter 10 år kr.
Till vaktfrun och arbetsföre- stånderskan vid centralfängelset i Göteborg, hvilkens aflöning i följd af detta fängelsesförut ifråga- satta indragning bibehållits vid af gammalt tillämpade grunder: aflöning.....	300	200				
provision å nettoarbetsinkom- sten med högst 2%, hvilken förmån uppgått i medeltal för åren 1897—1901 till 203 kro- nor 71 öre samt för 1901 till 13 kg. stearinljus, som betalats till henne kontant år 1901 med	—	—	249: 75	766: 52		
till 1 vaktfru vid tvångsarbets- anstalten i Norrköping.....	350	250	16: 77	600	75	75
d:o d:o	350	250		600	75	75
till 1 vaktfru vid tvångsarbets- anstalten i Landskrona.....	—	—	600	600		
till 1 vaktkvinna vid centralfängel- set i Göteborg eller tvångs- arbetsanstalten i Norrköping	300	200		500	75	75
» 11 d:o vid d:o eller d:o	3,300	2,200		5,500	75	75
» 6 d:o vid tvångsarbetsanstal- ten i Landskrona efter 500 kronor för år hvardera.....	—	—	3,000	3,000		
till 1 första vaktkvinna vid läns- fängelset i Stockholm.....	300	200		500	75	75
» 1 vaktkvinna vid läns- och kronocellfängelserna.....	250	150		400	75	75
» 32 d:o vid d:o d:o	8,000	4,800		12,800	75	75
till 1 extra vaktkvinna vid läns- fängelset i Umeå: arfvode för vaktkvinnogöromå-						
Transport	13,150	8,250	3,866: 52	25,266: 52	—	—

	Lön kr.	Tjänst- gö- rings- pennin- gar kr.	Annan kontant förmån kr.	Summa kr.	Ålders- tilläg	
					efter 5 år kr.	efter 10 år kr.
Transport len à 75 öre för dag, då kvinno- fånge vore i fängelset intagen, och 25 öre för dag i annat fall, hvilket arfvode i staten beräk- nats till 200 kronor för år, men under 1901, då kvinno- fångar alla dagar funnits i fängelset, uppgått till	13,150	8,250	3,866: 52	25,266: 52	—	—
arfvode för kokerskegöromålen till 1 extra vaktkvinna vid läns- fängelset i Luleå:	—	—	273: 75	423: 75		
arfvode för kokerskegöromålen d:o » kokerskegöromålen ...	—	—	150: —			
Därjämte åtnjöte på grund af nådiga brefven den 26 augusti 1856 och den 14 november 1873 vaktkvinnorna vid läns- och krono- cellfängelserna andel i arbets- inkomsten därstädes. Denna för- mån, som utginge med synner- ligen växlande belopp, från några få kronor ända till 50 à 60 kronor om året, hade under år 1901 för här ifrågavarande 36 vaktkvinnor, första vaktkvinnan vid länsfängel- set i Stockholm medräknad, upp- gått sammanlagdt till kronor.....	—	—	200: —	350: —		
			150: —			
	—	—	1,003: 75	1,003: 75		
Summa kronor	13,150	8,250	5,644: 02	27,044: 02		

Förutom nu nämnda förmåner vore, med undantag, i följd af brist på utrymme, för vaktkvinnan vid kronohäktet i Eskilstuna, samtliga dessa kvinnliga vaktbetjante i åtnjutande af bostadsrum med nödig uppvärmning vid fångvårdsanstalterna, hvarjämte de på grund af nådiga bref den 5 december 1855 och den 3 december 1861, i likhet med vaktbetjante af mankon, vid berömlig tjänstgöring finge sig tilldelade gratifikationer

till belopp, som uppginge för vaktkvinna till omkring 60 kronor och för vaktfru till 75 kronor för år.

Af samma skäl, som för de i staten å bestämda anslaget uppförda manliga vaktbetjante de dem hittills tillkommande andelar i inkomsten å arbetena vid fängelserna utbytts mot förhöjd fast lön, borde enahanda förfarande tillämpas i fråga såväl om arbetsprovisionen till vaktfrun i Göteborg som om vaktkvinnornas andel i arbetsförtjänsten vid läns- och kronocellfängelserna. Likaledes borde det till den förra nu anvisade ljusanslaget för framtiden ur aflöningen försvinna. Med hänsyn till storleken af de sportler, som sålunda skulle komma att indragas, ansåge styrelsen ökningen i den egentliga lönen böra sättas för vaktfrun i Göteborg till 200 kronor och för öfriga kvinnliga vaktbetjante, som skulle anställas såsom ordinarie, till 100 kronor utöfver dylik vaktbetjant nu tillagd aflöning, att utgå med 50 kronor som lön och återstoden som tjänstgöringspenningar.

Härjämte skulle, likasom för närvarande vore förhållandet med de ordinarie kvinnliga vaktbetjante med undantag, i följd af hennes stora arbetsprovision, för vaktfrun i Göteborg, hädanefter samtliga sådana betjante åtnjuta rätt till ålderstillägg med 75 kronor efter 5 och ytterligare 75 kronor efter 10 år.

Med tillämpning af nu angifna grunder skulle aflöningen för de kvinnliga vaktbetjante vid fångvårdsanstalterna, hvilkas aflöning skulle utgå af det å riksstat uppförda bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, ställa sig sålunda:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Ålderstillägg	
				efter 5 år	efter 10 år
1 vaktfru	400	300	700	75	75
3 vaktfruar	1,200	900	2,100	75	75
1 vaktkvinna vid de centrala fångvårdsanstalterna för kvinnor	350	250	600	75	75
17 d:o vid d:o	5,950	4,250	10,200	75	75
1 första vaktkvinna vid läns- och kronocellfängelserna	350	250	600	75	75
1 vaktkvinna vid d:o d:o	300	200	500	75	75
34 d:o vid d:o d:o	10,200	6,800	17,000	75	75
Summa kronor			31,700		

utvisande en ökning utöfver hvad af samma vaktbetjante åtnjutits i aflöningsförmåner under år 1901 med 4,655 kronor 98 öre.

Hvad anginge den ordinarie manliga vaktbetjante, utöfver den i stat upptagna aflöningen, tillerkända rätt att vid saknad af bostad i kronans hus åtnjuta hyresersättning och vedanslag enligt vissa bestämda grunder, saknades i fråga om förevarande kvinnliga vaktbetjante anledning till annan föreskrift i berörda afseende, än att, där så skulle inträffa, att bostadsrum ej kunde inom fängvårdsanstalten beredas åt kvinnlig vaktbetjant, som vore å den af Riksdagen antagna lönestaten uppförd, åt sådan vaktbetjant i stället finge af Kungl. Maj:t anvisas nödig hyresersättning för ett rum jämte vedanslag. Däremot borde den rätt, Riksdagen åt manliga vaktbetjante bland villkoren för aflöningens åtnjutande medgifvit beträffande tjänstgöringspenningars uppbärande intill viss tid vid tjänstledighet för sjukdom eller hälsans vårdande, äfven ingå bland aflöningsvillkoren för ifrågavarande kvinnliga vaktbetjante. Jämväl öfriga af Riksdagen i nämnda afseende uppställda villkor, hvilka blifvit af Kungl. Maj:t meddelade i nådiga kungörelsen den 13 juni 1902, syntes vara åsagda kvinnliga betjante tillämpliga. Enär emellertid affattningen af stadgandet om beräkning, i och för tillträde till ålderstillägg, af tjänstetiden från början af kalenderåret näst efter det, hvarunder utnämning till tjänsten ägt rum, skulle kunna gifva anledning därtill, att första vaktkvinna eller vaktkvinna vid central fängvårdsanstalt, som möjligen efter uppnådda två ålderstillägg befordrades till vaktfru, med förlorande af dessa ålderstillägg komme att under de första fem åren efter uppflyttningen i den nya tjänsten lida en årlig minskning i inkomst af 50 kronor, borde ett tillägg göras till nämnda villkor för förebyggande af en dylik oegentlighet. På sätt vid öfverflyttning år 1882 af manliga vaktbetjante till staten å bestämda anslaget skett, borde jämväl nu i fråga om de af styrelsen såsom ordinarie å förslagsanslaget redan förordnade kvinnliga betjante iakttagas, att deras i sådan egenskap tillgodonjutna beräkning af tjänstetid för ålderstillägg vid öfverflyttningen till riksstat åt dem bevarades. Då kvinnlig vaktbetjant, som inginge äktenskap, därigenom vanligen inträdde i sådana nya förhållanden, som icke läte sig förena med hennes innehafda tjänst, syntes bland villkoren jämväl böra föreskrifvas, att hon i sådant fall skulle, om så funnes nödigt, vara skyldig att afgå från tjänsten. Slutligen borde äfven det förhållande, att en och annan vaktkvinna vid mindre läns- och kronocellfängelse jämte sin tjänst såsom sådan tillika bestrede kokerskegöromålen vid fängelset, påkalla föreskrift därom, att, där styrelsen funne förhållandena så medgifva, vaktkvinna skulle vara skyldig förrätta jämväl kokerskegöromålen vid fängelset.

Fångvårdsstyrelsens nu omförmälda förslag anser jag mig så mycket hellre böra biträda, som Eders Kungl. Maj:t vid fastställande af stater å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll för år 1903, med indragning för framtiden ej mindre af den till vaktfrun vid centralfängelset i Göteborg utgående provision å arbetsinkomsten vid fängelset jämte ljusanslag än äfven af den vaktkvinnorna vid läns- och kronocellfängelserna tillkommande andel af arbetsinkomsten vid dessa fängelser, bestämt ifrågavarande kvinnliga betjäntes löneförmåner från förslagsanslaget till enahanda belopp, som finnas upptagna i den af fångvårdsstyrelsen nu föreslagna aflöningsstaten å det bestämda anslaget. Vid sådant förhållande komme förslagets antagande icke att medföra någon ökad utgift för statsverket, men skulle därmed den afsevärda fördelen vinnas, att dessa kvinnliga betjante erhöle en mera tryggad ställning med rätt till åtnjutande af pension.

De aflöningsbelopp, hvilka sålunda för år 1903 fastställts att utgå af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll och som i händelse af bifall till fångvårdsstyrelsens förslag skulle från och med år 1904 öfverflyttas å bestämda anslaget, utgöra sammanlagdt 31,700 kronor. Härtill komma de af samma förslagsanslag hittills utgående ålderstillägg till ordinarie kvinnliga vaktbetjante, hvilka ålderstillägg i sådant fall skulle från och med år 1904 i stället komma att bestridas från förslagsanslaget till ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän. Dessa ålderstillägg hafva af fångvårdsstyrelsen efter nuvarande ålderstillägg åt dylika betjante beräknats till 3,700 kronor, men torde till utjämnande af sistnämnda förslagsanslags summa böra upptagas till 100 kronor högre belopp.»

Kungl. Maj:ts förevarande framställning står i sammanhang med tillämpning på den kvinnliga vaktbetjäningen af den utaf Riksdagen gillade grundsats, att andel i fångarnes arbetsinkomst icke bör tillkomma fångvårdspersonalen. Utskottet har vid öfvervägande af det nu framlagda förslaget till ny aflöningsstat för ifrågavarande betjante funnit sig böra biträda samma förslag, hvilket innebär, förutom en reglering af aflöningsbeloppen, jämväl aflöningsstatens öfverflyttande från förslagsanslaget till bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, hvarigenom åt desse tjänsteinnehafvare skulle beredas en tryggare ställning samt pensionsrätt. Mot de för aflöningsens åtnjutande föreslagna villkor har utskottet ej funnit anledning till annan erinran, än att det synes böra tydligt stadgas, att, då vaktkvinna vid mindre läns- eller kronocellfängelse skall, på grund af fångvårdsstyrelsens bestämmelse,

bestrida jämväl kokerskegöromålen vid fängelset, hon skall göra detta utan särskild ersättning.

Utskottet får, på grund af hvad sålunda anförts, hemställa,

att Riksdagen må

dels i aflöningsstat för de betjante vid fångvårdsanstalterna, hvilkas aflöning utgår af det å riksstaten uppförda, bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, upptaga aflöning med nedan angifna belopp för följande kvinnliga betjante nämligen:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Ålderstillägg	
				efter 5 år	efter 10 år
1 vaktfru	400	300	700	75	75
3 vaktfruar	1,200	900	2,100	75	75
1 vaktkvinna vid de centrala fångvårdsanstalterna för kvinnor.....	350	250	600	75	75
17 d:o vid d:o	5,950	4,250	10,200	75	75
1 första vaktkvinna vid läns- och kronocellfängelserna	350	250	300	75	75
1 vaktkvinna vid d:o d:o	300	200	500	75	75
34 d:o vid d:o d:o	10,200	6,800	17,000	75	75
Summa kronor			31,700		

med rätt för Kungl. Maj:t att, vid saknad af bostad för dylik vaktbetjänt vid fångvårdsanstalten, i stället åt sådan vaktbetjänt från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll anvisa nödig hyresersättning för ett rum jämte vedanslag samt med föreskrift i öfrigt att, förutom redan enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1902, för aflönings åtnjutande å nämnda stat stadgade villkor, skall i fråga om bemälda kvinnliga betjante ytterligare gälla:

att dylik betjänt, som redan innehar fångvårdsstyrelsens förordnande, skall för tillgodonjutande af

ålderstillägg äga beräkna tjänstetiden från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder förordnandet meddelats, samt att vaktfru, som förut varit vaktkvinna, skall för dylikt lönetillägg, enligt därför eljest uppställda grunder, tillgodoräknas föregående tjänstetid jämväl som vaktkvinna;

att kvinnlig vaktbetjänt, som ingår äktenskap, skall vara skyldig, om fångvårdsstyrelsen så finner nödigt, afgå från tjänsten; samt

att, där fångvårdsstyrelsen finner kokerskegöromålen vid mindre läns- eller kronocellfängelse kunna förenas med vaktkvinnotjänsten, vaktkvinnan skall vara skyldig utan särskild ersättning bestrida jämväl nämnda göromål;

dels ock såsom följd häraf öka bestämda anslaget till fångars vård och underhåll med 31,700 kronor samt förslagsanslaget till ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän med 3,800 kronor.

4:o) Uti punkten 4 under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att kamrerarne vid de centrala fångvårdsanstalterna måtte för den förlust, de genom minskning i nettoinkomsten af utminuteringsprocent å premievaror under tiden från och med den 1 oktober 1899 till och med den 31 december 1901 fått vidkännas, af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll undfå ersättning med tillhoppa 4,275 kronor 26 öre att, på sätt den i fångvårdsstyrelsens kameralbyrå upprättade tablå närmare utvisade, mellan dessa kamrerare fördelas.

Angående ifrågasatt ersättning till kamrerarne vid de centrala fångvårdsanstalterna för viss minskning i inkomster.

[4.]

Departementschefen har i denna fråga till ofvan omförmälda statsrådsprotokoll uttalat sig på följande sätt:

»Uti en den 15 mars 1902 inkommen underdånig framställning hafva kamrerarne vid rikets centrala fångvårdsanstalter anfört, att genom fångvårdsstyrelsens beslut den 16 juni 1899 rörande inskränkning i dittills gällande medgifvande för fånge att uttaga så kallade premievaror den del af nämnda kamrerares inkomster, som grundade sig på rätten att vid varornas utdelning beräkna sig till godo utminuteringsprocent, kunde anses hafva i det närmaste upphört, samt att kamrerarne, hvilka sökt och mottagit ifrågavarande tjänster, medan dylik utminuteringsprocent

ingått i de med tjänsterna förenade löneförmåner, vid sådant förhållande ansåge sig berättigade till ersättning för den minskning i inkomster, som på grund af fängvårdsstyrelsens omförmälda beslut och nådiga kungörelsen den 22 juni 1900 om ändring i vissa delar af nådiga reglementet angående arbetspremier vid de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna i riket m. m. för bemälda kamrerare uppkommit för tiden från den 1 oktober 1899, då fängvårdsstyrelsens beslut om premiervarornas inskränkning börjat tillämpas, och till den 1 januari 1902, då den på Kungl. Maj:ts förslag af 1901 års Riksdag beviljade lönereglering för ifrågavarande tjänstemän, vid hvilken sportelsystemet utbyts mot fast aflöning, trädte i kraft; och hafva dessa kamrerare, med bifogande af en tablå, enligt hvilken sagda minskning i inkomster, beräknad

T a-

öfver den kamrerarne vid de centrala fängvårdsanstalterna för åren varor samt beräkning, enligt den af kamrerarne i deras underi dylik inkomst för tiden

	Central-fängelset å Långholmen.		Central-fängelset i Malmö.	
år 1889	1,004	98	573	48
„ 1890	1,004	38	600	01
„ 1891	996	99	599	98
„ 1892	1,068	35	568	96
„ 1893	1,008	67	497	33
„ 1894	999	14	509	06
„ 1895	920	06	477	57
„ 1896	825	84	372	24
„ 1897	738	01	320	55
„ 1898	749	17	269	05
Summa för åren 1889—1898	9,315	59	4,788	23
Medelinkomst för år	931	56	478	82
Utgör för tiden $\frac{1}{10}$ 1899— $\frac{31}{12}$ 1901 eller 2 $\frac{1}{4}$ år	2,096	01	1,077	34
Uppburit för tiden $\frac{1}{10}$ 1899— $\frac{31}{12}$ 1901	726	09	106	20
Skillnad i inkomst för tiden $\frac{1}{10}$ 1899— $\frac{31}{12}$ 1901	1,369	92	971	14

efter den årliga medelinkomsten för tioårsperioden 1889—1898, skulle uppgå till sammanlagdt 4,388 kronor 7 öre, anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes af besparingar å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll anvisa eller genom proposition till Riksdagen äska nämnda belopp att enligt fördelning i den bifogade tablan utgå till kamrerarne såsom godtgörelse för deras förluster i ifrågavarande afseende.

Häröfver hörd har fångvårdsstyrelsen till beriktigande af kamrerarnes berörda uppgifter angående utminuteringsprocenten å premievarorna under åren 1889—1898 och tiden $\frac{1}{10}$ 1899— $\frac{31}{12}$ 1901 öfverlämnat följande i fångvårdsstyrelsens kameralbyrå uppgjorda tablå öfver den nettoinkomst i dylik procent, som efter afdrag af uppkomna brister i premievaruförråden under samma tid kommit kamrerarne till del:

blå

1889—1898 tillgodokomna nettoinkomst i utminuteringsprocent å premiedåniga skrifvelse i mars 1902 angifna grund, af minskningen $\frac{1}{10}$ 1899— $\frac{31}{12}$ 1901.

Central-fängelset å Nya Varfvat.		Tvångsarbets-anstalten å Svartsjö.		Tvångsarbets-anstalten i Karlskrona.		Tvångsarbets-anstalten i Landskrona.		Tvångsarbets-anstalten i Norrköping.		Summa.	
277	07	—	—	790	87	252	08	200	70		
324	96	—	—	736	38	225	76	196	90		
388	04	—	—	549	43	189	61	172	30		
344	51	295	08	378	25	190	09	127	14		
359	57	205	73	260	51	177	88	129	28		
341	21	204	28	288	38	202	14	154	—		
308	51	264	63	381	21	149	94	114	57		
341	97	314	41	333	48	147	10	83	88		
450	34	376	64	329	14	174	78	292	30		
487	06	298	36	419	69	181	50	283	09		
3,623	24	1,959	13	4,467	34	1,890	88	1,754	16		
362	32	279	88	446	73	189	09	175	41		
815	22	629	73	1,005	14	425	45	394	67	6,443	56
350	98	439	77	431	59	23	92	89	75	2,168	30
464	24	189	96	573	55	401	53	304	92	4,275	26

Fångvårdsstyrelsen har vidare i afgifvet underdånigt utlåtande anfört, bland annat, följande.

Det vore obestriddigt, att kamrerarne under den tid af $2\frac{1}{4}$ år, som förflutit från den 1 oktober 1899 till 1902 års ingång, då den nya lönestaten börjat tillämpas, fått i följd af den med berörda den 1 oktober vidtagna betydande inskränkning i fångarnes uttag af premievaror, därå utminuteringsprocenten beräknats, vidkännas en afsevärd minskning i inkomst, för hvilken den nya lönestaten icke gifvit dem ersättning.

För att i någon mån bereda kamrerarne godtgörelse för denna inkomstminskning hade styrelsen i sin underdåniga skrifvelse den 28 september 1900 med förslag till reglering af kamrerarnes löner hemställt, att af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll skulle för år 1901 åt en hvar af kamrerarne utbetalas ersättning för mistad utminuteringsprocent till så stort belopp, att detta tillsammans med hans inkomst i utminuteringsprocent för samma år motsvarade hvad han i dylik procent uppburit år 1898. Enligt det vid Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna nådiga proposition om lönerregleringen fogade protokoll öfver justitiedepartementsärenden för den 11 januari 1901 hade emellertid styrelsens sålunda gjorda framställningar om fyllnadsersättningar till kamrerarne för år 1901 ansetts icke böra föranleda annan åtgärd än den, som kunde varda till beredande af dyrtidstillägg åt vissa statens ämbets- och tjänstemän vidtagen.

Riksdagen hade dock sedermera vid beviljandet af dyrtidstillägg för år 1901 från åtnjutande af sådan förmån undantagit de tjänsteinnehafvare, i hvilkas aflöning inginge bostad in natura, och hade i följd häraf inträffat, att, enär, med undantag af kamrerarne vid tvångsarbetsanstalterna i Landskrona och Norrköping, hvilka uppbure hyresersättning, samtliga öfriga ifrågavarande kamrerare innehade tjänstebostäder i kronans hus, allenast kamrerarne i Landskrona och Norrköping kommit i åtnjutande af den förmån af dyrtidstillägg, hvilken enligt det åberopade statsrådsprotokollet ansetts kunna uppväga de af styrelsen begärda fyllnadsersättningarna.

Med afseende å hvad sålunda anförts hemställde fångvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes å kamrerarnes förevarande framställning fästa det afseende, som af förhållandena kunde föranledas.

Statskontoret, som jämväl varit i ärendet hört, har, då förenämnda kamrerare, hvilka samtliga tillträdt sina ifrågavarande tjänster före år 1899, uppenbarligen under tiden från den 1 oktober 1899 till den 1 januari 1902 i följd af skedd ändring i förut gällande föreskrifter lidit

en afsevärd minskning i de inkomster, som de vid tjänsternas tillträdande kunnat för framtiden förvänta, ansett rättvist, att bemälda kamrerare erhöle godtgörelse för denna förlust, i likhet med hvad som enligt Kungl. Maj:ts och 1900 års Riksdags beslut ägt rum beträffande vissa posttjänstemän, hvilkas inkomst af uppborås- och frimärkesprovision i följd af nya tjänsters inrättande undergått minskning; och har statskontoret på grund häraf hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes aflåta nådig proposition till Riksdagen om beredande af ersättning åt dessa kamrerare från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll i enlighet med den i fångvårdsstyrelsens kameralbyrå upprättade tablån.

På de af statskontoret anförda skäl finner jag det vara billigt, att ersättning beredes kamrerarne vid de centrala fångvårdsanstalterna för den förlust, de genom minskning i nettoinkomsten af utminuteringsprocent å premievaror under ifrågavarande tid fått vidkännas. Då de dyrtidstillägg, hvilka af 1901 års Riksdag beviljats åt en del tjänstemän och betjante, utgått efter väsentligen andra grunder, än de af Eders Kungl. Maj:t i den till samma Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagna, samt hufvudsakligen äro att betrakta såsom vederlag för den ökning i utgifter till hyra och vedbrand, hvilken i följd af de dyra tiderna drabbar dem, som ej innehafva tjänstebostäder och löneved, synes mig anledning icke förefinnas att vid föreslåendet af nu ifrågavarande ersättning göra någon skillnad emellan kamrerarne vid tvångsarbetsanstalterna i Landskrona och Norrköping, hvilka för år 1901 uppburit dyrtidstillägg, och öfriga kamrerare, hvilka icke kommit i åtnjutande af sådan förmån.»

Utskottet vill med anledning af ifrågavarande framställning erinra, hurusom till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1900 dåvarande departementschefen anförde, att, då utminuteringsprocenten syntes icke hafva tagits i betraktande vid den löne-reglering, som verkställdes af 1874 års Riksdag, och då densamma för öfrigt utgjorde ersättning för besvär och tidspillan genom bestyret med premievarornas anskaffande och utminuteringsprocent samt för den därvid uppkomna förlust, men dessa bestyr och sagda förlust minskades i samma mån, som utminuteringsprocenten upphörde, en af fångvårdsstyrelsen då gjord hemställen beträffande ersättning för utminuteringsprocent icke syntes böra föranleda någon framställning till Riksdagen. Ut i det vid statsverkspropositionen till 1901 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 11 januari samma år berördes frågan ånyo, och inhämtas däraf, att denna procent utgjort 12

procent å premievarornas inköpspris och godtgjorts kamrerarne genom höjning af detta samt sålunda betalats af fångarnas arbetsförtjänst, att denna inkomst för kamrerarne varit i början af 1870-talet ganska betydande, men redan under åren närmast efter 1874 års löneroglering betydligt nedgått och därefter i allmänhet fortfarande sjunkit, samt att departementschefen ansett en af fångvårdsstyrelsen gjord framställning om särskild fyllnadsersättning till kamrerarne för år 1901 för sagda inkomsts upphörande icke böra föranleda till annan åtgärd än den, som kunde varda vidtagen till beredande af dyrtidstillägg.

De skäl, hvilka, enligt hvad ofvan meddelats, år 1900 af dåvarande departementschefen anfördes mot beviljandet åt kamrerarne af då begärd ersättning, synas utskottet äga samma giltighet i fråga om den nu föreslagna godtgörelsen. Utskottet kan under sådana förhållanden icke finna det sätt, på hvilket dyrtidstilläggen af Riksdagen reglerats, böra utöfva inverkan på denna frågas bedömande, men vill erinra, att, om än denna reglering skett annorlunda, än departementschefen år 1901 torde hafva förutsatt, dyrtidstillägg likväl enligt de af Riksdagen fastställda grunder tilldelats kamrerarne vid tvångsarbetsanstalterna i Landskrona och Norrköping, samt att öfrige nu ifrågavarande kamrerare åtnjuta fri bostad och vedbrand, hvilket ansetts innefatta sådana förmåner, att dyrtidstillägg icke bör erhållas.

Utskottet finner sig af dessa skäl icke kunna biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Angående
öknung af re-
servationsan-
slaget till vård
och underhåll
af läns- och
kronohäkten.

[5.]

5:o) Kungl. Maj:t har i punkten 5 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att öka reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten med 10,000 kronor.

Departementschefen har härom anført följande:

»Fångvårdsstyrelsen har i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 30 september 1902 vidare anført följande.

Reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten hade, sedan detsamma år 1882 höjts från 20,000 kronor till 30,000 kronor, därefter bibehållits oförändradt vid sistnämnda belopp. Då till detta lades vissa kommuners bidrag af tillsammans omkring 2,400 kronor årligen till en del kronohäktens underhåll, utgjorde den tillgång, som stått till styrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål, omkring 32,400 kronor för år.

Efter år 1882 hade emellertid uppförts ett nytt kronohäkte i Pajala och ett transporthäkte i Bollnäs samt icke obetydliga tillbyggnader till länsfängelserna i Gefle och Luleå. Därjämte hade under samma tid vid åtskilliga fängelser anordnats bostäder åt vaktbetjänte dels i nya hus, dels ock i gamla reservhäkten och andra byggnader, hvilka visserligen funnits redan år 1882, men då sedan lång tid stått utan egentlig användning och följaktligen icke med några afsevärda belopp ingått i beräkningen af de för fängelsernas underhåll erforderliga medel. Härtill komme, att, i den mån tiden fortskridit från de nuvarande fängelsernas uppförande, dessas behof af underhåll ansenligt ökats. Då under allt detta prisen å byggnadsmaterialier och dagsverken betydligt stigit, hade det mött allt större svårighet att få reservationsanslaget att räcka till för de mångahanda arbeten, som af förhållandena påkallats.

Ett uttryck för underhållsbehovets storlek lämnade de årligen från samtliga läns- och kronocellfängelser inkommande besiktningsinstrument, hvilka lades till grund för uppgörande af underhållsstaten för det följande året. Under det den i sagda instrument begärda underhållssumman för år 1882 uppgått till inalles 39,000 kronor, hade motsvarande siffra, efter afdrag af i instrumenten upptagna kostnader för behöfliga nya fånggårdar och hägnader, för hvilka anslag på extra stat vid särskilda tillfällen anvisats, belöpt sig i medeltal för åren 1890—1897 till 44,235 kronor 2 öre och för åren 1898—1902 till 63,896 kronor 76 öre.

Häraf framginge, att en ökning af ifrågavarande anslag med nödvändighet påkallades, men enär någon del af de i syneinstrumenten upptagna arbetena syntes kunna utföras på annat billigare sätt, samt genom vinnandet i någon mån af utväg till utförande af sådana behöfliga arbeten, som nu måst till obestämd framtid undanskjutas och därigenom bidragit till ökande år efter år af underhållsbehovet, det i allt fall borde vara att förvänta, att detta åtminstone icke skulle än ytterligare stiga, ansåge styrelsen, att, i likhet med hvad ock dess biträdande arkitekt föreslagit, den nu ifrågakomna ökningen i reservationsanslaget tills vidare kunde inskränkas till 10,000 kronor.

Utskottet, som finner behovet af den föreslagna anslagsökningen ådagalagdt, hemställer,

att Riksdagen må öka reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten från 30,000 kronor med 10,000 kronor till 40,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle, vid bifall till gjorda framställningar beträffande fängvården, bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, som nu utgjorde 559,750 kronor, komma att upptagas till 626,600 kronor, förslagsanslaget till ålderstillägg för en del vid fängvårdsstyrelsen och fängvården anställda ämbets- och tjänstemän, som nu utgjorde 65,000 kronor, behöfva upptagas till 75,000 kronor och reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten, som nu utgjorde 30,000 kronor, komma att upptagas till 40,000 kronor, samt följaktligen, och då andra ändringar i fängvårdsanslaget ej föresloges, detta anslag i sin helhet, som nu utgjorde 1,753,395 kronor, komma att upptagas till 1,840,245 kronor.

Departementschefen har i sammanhang härmed anfört följande:

»I händelse af bifall till förslaget om lönerreglering för föreståndarne vid läns- och kronocellfängelserna samt bevakningsbefälhafvaren vid länsfängelset i Göteborg komme den dessa tjänstemän nu tillfallande andel i inkomsten af fångarbetet att till statsverket inflyta såsom inkomst å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll. Vidare skulle genom bifall till förslaget om ofvannämnda kvinnliga vaktbetjäntes upptagande i aflöningsstaten å bestämda anslaget till fångars vård och underhåll ej allenast motsvarande aflöningsbelopp, utan äfven ålderstilläggen till dessa vaktbetjante upphöra att utgå af förslagsanslaget. Då emellertid berörda förslagsanslag under de senaste åren till följd af ökade pris å förnödenheter öfverskridits med belopp, som vida öfverstiga hvad sålunda genom de föreslagna regleringarna skulle för samma anslag vinnas, har jag icke ansett mig böra föreslå någon nedsättning af anslaget.»

Därigenom att utskottet under punkten 2 härofvän afstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts framställningar om höjning med 500 kronor af lönen till hvardera af direktörerna vid tvångsarbetsanstalterna vid Svartsjö och Norrköping, blifver ökningen af bestämda anslaget till fångars vård och underhåll enligt utskottets förslag 1,000 kronor mindre än enligt Kungl. Maj:ts och utgör 65,850 kronor, hvarigenom berörda anslags belopp kommer att uppgå till 625,600 kronor. I afseende på de af Kungl. Maj:t föreslagna ökningar af förslagsanslaget till ålderstillägg samt reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten har utskottet icke ifrågasatt förändring, utan komma dessa jämväl enligt utskottets förslag att upptagas till resp. 75,000 och 40,000 kronor.

Öfriga ordinarie anslag.

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för jämnande af hufvudtitelns slutsumma öka det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved med mera med 30 kronor, i följd hvaraf anslaget, nu utgörande 64,307 kronor, skulle komma att uppgå till 64,337 kronor.

*Angående
öfriga ordi-
narie anslag
[6.]*

Beträffande öfriga ordinarie anslag har Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring.

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, hvilka här ofvan icke blifvit omförmälda, må i riksstaten för år 1904 upptagas till oförändrade belopp, dock att anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved med mera må få till beloppet jämkas i den mån, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderligt.

7:o) Uti två inom Riksdagen väckta, med afseende å yrkandet och det väsentliga af motiveringen lika lydande motioner har föreslagits, af herr *P. M. Söderberg*, uti motionen n:o 33 inom Första Kammaren, och af herr *J. Bengtsson* i Bjärnalt, uti motionen n:o 17 inom Andra Kammaren, att Riksdagen ville besluta, att nämndeman för biträde vid vägsyner tillerkännes resekostnads- och traktamentsersättning enligt femte klassen af gällande resereglemente.

*Angående
två inom
Riksdagen
väckta
motioner.*

Till stöd för detta yrkande har uti motionerna anförts följande.

Det vore ett obestriddigt faktum, att nämndemän i och för sin tjänstgöring tillskyndades kostnader dels genom förlusten af flere arbetsdagar, dels för resor fram och åter till vederbörande förrättningsställen och dels slutligen för vivre m. m. under förrättningsdagarne, hvilka kostnader för flertalet nämndemän verkade i hög grad betungande. En lindring härutinnan hade visserligen beredts nämndemännen genom kungl. kungörelsen den 30 december 1863, enligt hvilken nämndemän

tillerkänts rätt till godtgörelse för vissa extra förrättningar, och genom kungl. kungörelsen den 3 juni 1892, hvori stadgats rätt för nämndemän till skjutnersättning för biträde vid brottmålsrannsakingar å urtima ting eller extra rättegångsdag under lagtima ting, men däremot utginge icke någon ersättning till nämndemän för deras ordinarie tingstjänstgöring eller för deras biträde vid vägsyner.

Då frågan om godtgörelse åt nämndemän för deras ordinarie tjänstgöring så nyligen som i fjol varit under Riksdagens behandling, ville motionärerna för närvarande inskränka sig till att påvisa behovet af ersättning åt nämndemän för deras biträde vid vägsyner.

Motioner i syfte att bereda nämndemän ersättning för sistnämnda åliggande hade flera gånger blifvit väckta inom Riksdagen, men hittills städse afslagits. Såsom skäl för afslagsyrkandet hade hufvudsakligen anförts: att biträdandet vid vägsyner vore att anse såsom ett kommunalt uppdrag, enär ersättning för nämnda förrättning inom ej få trakter af riket utginge af de kommuner, som valt nämndemännen; att nämndemännen åtnjöte vissa af ålder beviljade friheter; att skyldigheten att biträda vid vägsyner föreskrefs redan i 1734 års lag, hvarför nämndemännen genom denna bestämmelses intagande i nu gällande väglag ej tillfogades något ytterligare besvär utöfver hvad som redan förut varit stadgadt, samt att nämndemansbefattningen vore ett förtroendeuppdrag.

För att påvisa ohållbarheten af dessa skäl hafva i motionerna följande erinringar framställts.

Därest åliggandet för nämndemän att biträda vid vägsyner vore ett kommunalt uppdrag, skulle detta förutsätta, att uppdraget ej sträckte sig utöfver den kommun, som valt nämndemannen. Men nu vore, såsom bekant, nämndemännens biträdande vid vägsyner ej inskränkt till någon viss kommun, utan omfattade i allmänhet hela distriktet eller delar däraf. Den omständigheten, att åtskilliga kommuner tillerkänt sina nämndemän ersättning för ifrågavarande åliggande, borde ej kunna tillmätas annan betydelse, än att man inom dessa kommuner kommit till insikt om behovet af att nämndemän erhöles ersättning för sitt berörda uppdrag. Att denna ersättning borde utgå af staten, framginge enligt motionärernas åsikt med all önskvärd tydlighet däraf, att tillsynen öfver vägars byggnad och underhåll fullgjordes af staten genom dess organ länsmännen, med biträde af nämndemän.

Hvad anginge påståendet, att nämndemännen redan åtnjöte ersättning för sina åligganden genom befrielse från vissa skyldigheter, såsom kronobrefbäring och skjutsskyldighet, saknade detta påstående numera

betydelse, sedan kronobrefbåringen genom kungl. kungörelsen den 5 december 1873 upphört, och skjutsskyldigheten, eller med andra ord utgörandet af kronoskjuts, med hänsyn till de öfriga samfärdsmedlens utveckling numera sällan ifrågakomme.

Väl vore det sannt, att föreskriften om nämndemäns biträdande vid vägsyner ej tillkommit genom nya väglagen, utan funnits intagen redan i 1734 års lag, men frågan gällde här ej *tillkomsten* af detta onus, utan *omfattningen* af detsamma. Under det att ifrågavarande åliggande vid tiden för 1734 års lag varit lätt undanstökadt, helst de allmänna vägarne då varit fåtaliga och af föga utsträckning, kräde samma åliggande numera i mån af vägarne ökning i antal och utsträckning en betydande tidsutdräkt och dryga kostnader.

Slutligen hade anförts, att nämndemannauppdraget vore ett förtroendeuppdrag och borde därför ej tillerkännas någon ersättning. Då emellertid flera med nämndemansbefattningen jämförliga förtroendeuppdrag finnes, som vore förenade med ersättning, borde egenskapen af förtroendeuppdrag ej lägga hinder i vägen för tilldelandet af ersättning åt nämndemännen. Fast hellre borde den omständigheten, att nämndemannauppdraget tillika vore ett tvångsuppdrag, som kunde påtvingas en person mot hans vilja, utgöra ett kraftigt manande skäl för att nämndemän tillerkändes ersättning för de kostnader, som tillskyndades dem i och genom deras tjänstgöring.

Med anledning häraf och då något syntes böra göras för att minska de dryga kostnader, som vore förenade med nämndemanna-befattnings fullgörande, framställdes ofvan angifna yrkande.

Upprepade gånger hafva inom Riksdagen väckts motioner i syfte att bereda nämndemän ersättning för deras tjänstgöring i ett eller annat afseende. Ibland har det gällt deras ordinarie tjänstgöring, ibland deras tjänstgöring vid vägsyner. Dessa framställningar hafva städse af Riksdagen afslagits. Senast afslog nästlidna års Riksdag, i enlighet med statsutskottets hemställan, ett väckt förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om bidrag af statsmedel till rese- och traktamentsersättning åt tjänstförrättande nämndemän. Ehuru utskottet vidhåller sin då och förut uttalade uppfattning, att ersättning för ordinarie tjänstgöring icke bör beredas nämndemännen, vill utskottet dock icke bestrida, att visst fog möjligen kan anses föreligga, för att nämndemän må under särskilda förutsättningar erhålla lämplig godtgörelse för biträde vid vägsyner, hvilket

åliggande torde numera vara, i synnerhet å vissa orter, afsevärdt mer betungande än före tillämpningen af den nya väglagen, och i afseende hvarpå fortfarande gäller bestämmelsen i kungl. förordningen den 30 december 1863 § 2, som stadgar, att ersättning af allmänna medel icke för dylikt biträde utgår. Utskottet kan likväl icke förorda bifall till det uti ifrågavarande motioner nu framställda förslag, som förutsätter, bland annat, ändring i gällande författningar, utan anser det önskligt, att denna fråga blifver, innan den af Riksdagen företages till afgörande, gjord till föremål för noggrann utredning; och håller utskottet sålunda före, att motionerna böra föranleda Riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställande af en dylik utredning och framläggande af det förslag, som däraf må kunna föranledas. Det torde vid en dylik utredning böra, därest till äfventyrs ersättning för nu ifrågavarande biträde må anses skola nämndemän tillerkännas, tagas under öfvervägande, bland annat, dels huruvida densamma bör utgå helt eller delvis af statsmedel eller af väggkassan, dels huruvida, i betraktande däraf att nämndemansbefattningen är ett kommunalt förtroendeuppdrag, ersättning bör beviljas annat än för tjänstgöring utom det distrikt, för hvilket nämndemannen blifvit vald, dels, ifall det fortfarande anses oundgängligt, att två nämndemän samtidigt biträda vid synen, huruvida ersättningen bör utgå till mer än den ene af dem, dels ock huruvida icke ersättningen bör inskränkas till allenast skjutsersättning och måhända utgå i förhållande till längden af synad väg.

Utskottet, som i frågans nuvarande läge icke anser sig böra vidare än som skett uttala sig i densamma, får, med anledning af hvad sålunda anförts, hemställa,

att Riksdagen må, med föranledande af herr Söderbergs och herr Bengtssons ofvanberörda motioner, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under hvilka villkor ersättning må kunna beredas nämndemän för deras biträde vid vägsyner, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill Kungl. Maj:t må finna förhållandena föranleda.

Extra anslag.

8:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet,

Angående
anslag till
lagberedning.

att Riksdagen må, för fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

[7.]

9:o) Kungl. Maj:t har i punkten 8 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att, för bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning med mera vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli, på extra stat för år 1904 anvisa ett anslag å 4,000 kronor.

Angående
straffregister.
[8.]

Departementschefen har angående detta ärende till ofvan berörda statsrådsprotokoll yttrat följande:

»I sammanhang med antagandet af lagen om straffregister anvisades af Riksdagen å extra stat för år 1901 3,000 kronor för bestridande af de utaf tillämpning af nämnda lag föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning med mera vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli. Samma belopp anslogs för ändamålet jämväl för år 1902.

Med hänsyn till ökning i göromålen vid straffregistrets handhavande föreslog emellertid Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1902 års Riksdag, att för bestridande af omförmälda kostnader måtte å extra stat för år 1903 anvisas ett belopp af 4,000 kronor. Riksdagen ansåg väl, att, då arbetet med straffregistrets förande samt affattandet af uppgifter ur detsamma uppenbarligen blefve under de närmaste åren allt mera omfattande, någon förhöjning af det till ersättande af detta arbete afsedda extra anslags belopp vore erforderlig, men höll före, att för år 1903 en ökning af anslaget med 600 kronor kunde vara tillfyllestgörande, hvadan Riksdagen å extra stat för år 1903 för ändamålet beviljade allenast 3,600 kronor.

Under år 1902 inkommo 4,372 straffuppgifter. Antalet registerakter, som vid 1901 års utgång utgjorde 3,550, har under året ökat till 6,829. Utdrag af straffregistret begärdes i 2,996 fall. I 591 af dessa fall förekommo de personer, om hvilka upplysning begärts, i

straffregistret. Under året hafva aflåtits 1,282 skrivelser med begäran om upplysningar för straffuppgifters kompletterande.

Till följd af det omfång, som de med straffregistrets handhavande förenade göromålen tagit, blifver det af Riksdagen senast beviljade anslag för den kommande tiden otillräckligt.»

Utskottet anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag och hemställer,

att Riksdagen må, för bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning med mera vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 4,000 kronor.

Angående
anslag till
ökadt arbets-
biträde åt
justitie-
kanslers-
ämbetet.

10:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och i likhet med hvad vid riksdagarne åren 1901 och 1902 ägt rum hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslersämbetet, anvisa å extra stat för år 1904 ett belopp af 3,500 kronor.

[9.]

Angående
anslag till
biträde å
nedre justitie-
revisionens
registrators-
kontor.

11:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till aflönande af ett biträde å nedre justitierevisionens registratorskontor å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 2,700 kronor.

Härom har departementschefen anfört följande:

»Sedan Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till den ökning i göromålen å nedre justitierevisionens registratorskontor, som komme att blifva en följd af bestämmelserna i lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken den 14 juni 1901, i nådig proposition till 1902 års Riksdag föreslagit, att i den för nedre justitierevisionen fastställda stat finge upptagas aflöning för ytterligare en kanslist, förklarade Riksdagen, att, då tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits om den verkan uti ifrågasvarande afseende, som berörda lagändring i verkligheten komme att medföra, det icke syntes lämpligt att redan då inrätta en ny ordinarie befattning, hvadan Riksdagen, med anledning af Eders Kungl. Maj:ts omförmälda framställning, å extra stat för år 1903 anvisade 2,700

[10.]

kronor till bestridande af de utgifter för anställande af ytterligare ett arbetsbiträde vid nedre justitierevisionens registratorskontor, som för-
anleddes af tillämpning af den nya lagstiftningen om fullföljd af talan.

Ehuru, enligt hvad erfarenheten redan visat, behovet af ett sådant biträde å registratorskontoret otvifvelaktigt kommer att blifva konstant, anser jag likväl, vid det förhållande att frågan om reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden är föremål för utredning af den af Eders Kungl. Maj:t för sådant ändamål tillsatta kommitté, förslag om ifrågavarande befattnings öfverflyttande å ordinarie stat icke nu böra framställas.»

Utskottet, som anser ifrågavarande framställning böra vinna Riksdagens bifall, hemställer,

att Riksdagen må, till aflönande af ett biträde å nedre justitierevisionens registratorskontor, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 2,700 kronor.

12:o) I fråga om anslag till krigshofrätten har departementschefen erinrat, hurusom den af Kungl. Maj:t den 1 april 1901 förordnade kommitté, som erhållit i uppdrag att företaga en revision af strafflagen för krigsmakten och förordningen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, ännu icke avslutat sina arbeten, samt anført, att vid sådant förhållande frågan om krigshofrättens organisation icke nu kunde framläggas till afgörande.

Angående
krigshofrätten.
[11.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för år 1904 till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter å extra stat anvisa ett belopp af 3,250 kronor.

13:o) Uti punkten 12 under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen *dels* att medgifva:

ej mindre att länsfängelset i Göteborg måtte enligt det i åberopade statsrådsprotokoll omförmälda, af Göteborgs stad afgifna anbud och på däri närmare angifna villkor till staden försäljas för en köpeskilling af 600,000 kronor;

än äfven att för utvidgning af länsfängelset i Hernösand i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i nämnda statsrådsprotokoll angifna

Angående
utvidgning af
länsfängelset i
Hernösand
och uppsö-
rands af nytt
cellfängelse
invid Göte-
borg.
[12.]

förslag och för inköp af den därför erforderliga tomten n:o 2 i Hernösands stads första kvarter äfvensom för uppförande af ett nytt cellfängelset invid Göteborg, likaledes i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i samma statsrådsprotokoll omförmälda förslag, och för förvärfvande af tomt för det nya fängelset måtte få användas köpeskillingen för länsfängelset i Göteborg, och att för sådant ändamål ett däremot svarande belopp måtte, i afbidan på köpeskillingens gäldande, af tillgängliga medel i mån af behof förskotteras;

dels ock att för samma ändamål härutöver å extra stat för år 1904 bevilja ett anslag af 460,000 kronor.

Till återopade statsrådsprotokollet har departementschefen angående de i nu förevarande framställning berörda frågor yttrat följande:

»Den af Eders Kungl. Maj:t den 17 november 1899 i nåder tillsatta kommitté, som erhållit i uppdrag att verkställa utredning rörande ny organisation af sjöfästningsartilleriet och fasta minförsvaret jämte därmed sammanhängande frågor, väckte, bland annat, förslag därom, att för inkvartering af ett kustartilleridetachment vid Göteborg det så kallade Nya Varfvet, hvilket genom nådigt bref den 14 december 1869 blifvit tills vidare upplåtet till fångvården med ett års uppsägnings-tid, skulle med därtill hörande jord återställas till sjöförsvaret.

Sedan fångvårdsstyrelsen i häröfver afgifvet underdånigt utlåtande, med erinran om de betydande kostnader, som blifvit nedlagda å Nya Varfvet för anordnande därstädes af landets tidsenligaste centralfängelse för män samt en tvångsarbetsanstalt för unga lösdrivare af mankön, föreslagit en delning af Nya Varfvets område mellan fångvården och sjöförsvaret på sådant sätt, att fångvårdsinrättningarna skulle där kunna bibehållas vid sidan af sjöförsvarets anläggningar, afläts den 22 mars 1901 till Riksdagen nådig proposition om anslag till nybyggnader med mera för kustartilleriets inkvartering å Nya Varfvet. I enlighet med denna proposition beviljade Riksdagen för ändamålet ett anslag af 350,000 kronor och anvisade däraf på extra stat för år 1902 ett belopp af 175,000 kronor, hvarefter Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 14 juni 1901 förordnade om sådan delning af Nya Varfvet, att fångvården fick till sjöförsvaret afstå, bland annat, de till tvångsarbetsanstalt upplåtna delarne, men fortfarande bibehölls vid de för straffängelset erforderliga byggnader och områden.

I anledning af underdånig framställning, som därefter af fångvårdsstyrelsen i skrifvelse den 8 oktober 1901 gjordes, rörande den tid, under hvilken fångvården kunde förvänta att blifva bibehållen vid be-

sittningen af den sålunda återstående delen af Nya Varfvet, förklarade emellertid Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 1 november 1901, att, då det inom kort torde böra tagas i öfvervägande, huruvida det ej blefve nödigt att förse Göteborg äfven med rörligt försvar och att således dit förlägga någon del af flottans materiel och personal, för hvilken händelse äfven den del af Nya Varfvets område, som fortfarande vore tills vidare upplåten åt fångvården, måste med därå befintliga byggnader återställas till sjöförsvaret, någon ändring i de vid upplåtelsen enligt nådiga brefvet den 14 december 1869 fästade villkor icke kunde medgifvas.

I underdånig skrifvelse den 11 december 1901 anförde därpå fångvårdsstyrelsen, bland annat, att då ifrågavarande villkor innefattade, att sjöförsvaret efter ett års uppsägning ägde återfå dispositionsrätten till Nya Varfvet, styrelsen af Eders Kungl. Maj:ts sålunda meddelade förklaring känt sig uppfordrad att, med hänsyn till olämpligheten af att fortfarande nedlägga kostnader af fångvårdsmedel på en anstalt, som inom kort kunde varda af sjöförsvaret återfordrad, till behandling upptaga frågan om det sätt, hvarpå fångvården kunde beredas vederlag för det fängelseutrymme, som genom Nya Varfvets fullständiga återställande till sjöförsvaret kunde gå förloradt. Styrelsen framhöll härvid lämpligheten att, med frångående af det för närvarande tillämpade fängelsesystemet, för vinnande af nya fängelseutrymmen verkställa tillbyggnad af läns- och kronocellfångelser i stället för att uppföra nya stora centralfångelser med sammanförande ej mindre af enrumsfångar på längre tid än äfven af gemensamhetsfångar till större antal på samma plats. Vid de tillbyggda cellfångelserna borde ett mindretal gemensamhetsfångar inrymmas för utförande af erforderliga handräckningsgöromål och möjligen äfven andra arbeten, som i sammanhang med ett bättre ordnande af arbetsdriften vid fångelserna skulle kunna dem anförtros. Då nybyggnaderna skulle ersätta ett centralfängelse, där äfven de i enrum förvarade fångarne haft lång strafftid, borde dessa byggnader anpassas för samma slag af fångar. Cellerna borde därför göras af den storlek, som nämnda ändamål kräfde, samt behovet af luft och ljus behörigen tillgodoses. Tillika borde iakttagas, att samma förmåner i afseende å penitentiär vård, uppfostran och handledning, som för närvarande vid centralfångelserna stode till buds för de fångar, hvilka däråf vore i behof och därför syntes mottagliga, äfven bereddes de på längre tid dömda fångarne vid straffens aftjänande i länsfängelse.

Sedan Eders Kungl. Maj:t därefter vid upprepade tillfällen lämnat fångvårdsstyrelsen i uppdrag att inkomma med ytterligare utredningar i denna fråga samt därvid, bland annat, anmodat fångvårdsstyrelsen att

meddela upplysning, huruvida utrymme för någon del af de vid Nya Varfvet nu förvarade enrumsfångar möjligen kunde vinnas genom begagnande af ledigt cellutrymme vid vissa mindre strängt anlitade länsfängelser, har fångvårdsstyrelsen den 12 december 1902 aflåtit en underdånig skrifvelse, däri styrelsen med sammanfattande af dessa utredningar hufvudsakligen anført följande.

Vid rikets nuvarande tre centralfängelser för män utgjorde de för fångförvar användbara dagcellernas antal 516, däraf vid centralfängelset å Långholmen 192, i Malmö 121 samt å Nya Varfvet 203. Centralfängelserna å Långholmen och i Malmö innehölle enrumsafdelningar, uteslutande anordnade för tillämpningen af nådiga förordningen den 30 maj 1873 angående enrumsvistelse under en sjättedel af strafftiden intill högst tolf månader för män, dömda till straffarbete på tid öfver två år. Cellerna, som här i allmänhet hölle endast 18 till 22 kubikmeter, vore så små, att de genom sin ringa luftkub måste innebära fara för enrumsfångens hemfallande till sinnessjukdom och tuberkulos, då han skulle undergå det längre enrumsstraff, som numera på grund af lagen den 29 juli 1892 aftjänades i centralfängelserna, utgörande från två till och med tre år. Vid centralfängelset å Nya Varfvet åter hade efter den nya lagstiftningens inträdande sådana förändringar vidtagits, att därstädes funnes omkring 120 stora dagceller af cirka 30 kubikmeters rymd, motsvarande de fordringar, som måste uppställas i fråga om celler, där enrumsfångar skulle förvaras ända intill tre år. I cellantalet å Nya Varfvet inginge dessutom 40 särskilda större arbetsceller.

Afdelningar för manliga straffångar i gemensamhet funnes numera endast vid centralfängelserna å Långholmen och å Nya Varfvet, nämligen för 300 fångar vid det förra och 116 vid det senare fängelset.

Antalet manliga enrumsfångar, dömda på så lång tid, att de skolat undergå straffet i centralfängelset, hade under de senare åren genom verkningarna af lagarne den 20 juni 1890 och den 29 juli 1892 betydligt stigit och hade i medeltal hvarje dag utgjort: åren 1891 och 1892 — 112, år 1893 — 176, år 1894 — 295, år 1895 — 395, år 1896 — 426, år 1897 — 413, år 1898 — 403, år 1899 — 393, år 1900 424 samt år 1901 — 440. Under de första elfva månaderna af år 1902 hade det dagliga medeltalet utgjort 436; och hade antalet den 30 november 1902 uppgått till 437, däruti inräknadt ett antal lång tids enrumsfångar, som på grund af bristande utrymme vid centralfängelserna måst intagas i länsfängelser. Enrumsfångarnes antal å Nya Varfvet hade sistnämnda dag utgjort 147.

Å andra sidan hade gemensamhetsfångarnes antal successivt så nedgått, att medeltalet dylika fångar af mankön, hvilket utgjort år 1890 — 774, år 1891 — 790, år 1892 — 735 och år 1893 — 626, varit år 1897 — 271, år 1898 — 247, år 1899 — 237, år 1900 — 219 och år 1901 — 202. Under år 1902 hade för de första elfva månaderna medeltalet sådana fångar utgjort allenast 177; och hade antalet den 30 november 1902 varit 169, däraf 123 vid Långholmen och 46 å Nya Varfvet.

Vid läns- och kronocellfängelserna funnes 2,356 användbara celler. Af dessa hade en del större luftkub än i allmänhet dagcellerna å Långholmen och i Malmö. Nämda större celler förekomme emellertid hufvudsakligen endast vid de länsfängelser, där styrelsen redan för närvarande samlade vare sig kvinnliga fångar med långa enrumsstraff på tid till och med tre år eller fångar af mankön med de längsta strafftiderna intill två år. I öfrigt måste en del af nämnda större celler användas till inom fängelserna inrymda präst-, läkare- och vaktmästareexpeditioner med mera.

Fångantalet vid läns- och kronocellfängelserna hade i medeltal för dag utgjort: år 1890 — 1,504, år 1891 — 1,503, år 1892 — 1,539, år 1893 — 1,527, år 1894 — 1,603, år 1895 — 1,593, år 1896 — 1,649, år 1897 — 1,653, år 1898 — 1,659, år 1899 — 1,661, år 1900 — 1,705 och år 1901 — 1,787. Under år 1902 hade medeltalet för de första tio månaderna utgjort 1,830, och hade högsta siffran nåtts i februari med 1,973.

Jämfördes sistnämnda siffra med de tillgängliga cellernas ofvan angifna antal 2,356, visade sig ett öfverskott af 383 celler, fördeladt på de 45 cellfängelserna. Detta spridda och vid de olika fängelserna ständigt växlande cellöfverskott vore i själfva verket omöjligt att till någon större grad utnyttja, om icke fångarne skulle ställas på den rörliga fot, att de allt efter tillfällig tillgång på celler skulle flyttas från det ena fängelset till det andra. Sådant kunde dock icke anses med god ordning eller lämplig fängvård förenligt, utan måste det i möjligaste mån sörjas för, att hvarje fängelse hölles reserveradt för sin särskilda uppgift, samt att fångarne kunde fördelas efter på förhand gifna regler med hänsyn till ort, straffets längd och art, arbetsförmåga med mera. Det vore att märka, att bland de fängelser, som under år 1902 haft konstant lediga celler, en stor del utgjordes af smärre kronohäkten, hvilka endast eller åtminstone hufvudsakligen vore afsedda och inrättade för rannsaktions- och bötesfångar, samt att andra sedan flera år tillbaka användes såsom reservfängelser och såsom sådana icke kunde undvaras. Styrelsen

hade vid mera än ett tillfälle med oro motsett, att antalet reservceller skulle blifva allt för knappt för att kunna mottaga de många fångar, om hvilkas förflyttande från öfverfyllda fångelser under vissa tider oupphörliga framställningar inginge. Vid sådant förhållande kunde styrelsen icke finna tillräddigt att, vid beräklandet af fångelsernas cellutrymme, redan från början taga i anspråk hvarje litet i olika fångelser möjligt öfverskott. Den befintliga tillgången måste alltid vara så stor, att fångvårdsförvaltningen icke vid en inträffande ökning af förbrytare-siffran funne sig ur stånd att bereda de dömda plats i rikets fångelser. Vid sålunda anförda förhållanden ansåg styrelsen utrymme för något antal nu vid Nya Varfvet förvarade enrumsfångar icke kunna vinnas genom begagnande af ledigt cellutrymme vid vissa mindre strängt anlidade länsfångelser, utan måste dessa hållas i beredskap för fångar, som icke kunde erhålla plats i de läns- eller kronocellfångelser, dit de rätteligen hörde.

Fångvårdsstyrelsen föreslog därför, att ersättning för fångelseutrymmet vid Nya Varfvet skulle beredas dels genom tillbyggnad af länsfängelset i Hernösand, dels ock genom att försälja länsfängelset i Göteborg och för den för detsamma erhållna köpeskillingen med något tillskott uppföra ett nytt, betydligt tillökadt fångelse invid sistnämnda stad.

I fråga om utvidgningen af Hernösands länsfångelse framhöll fångvårdsstyrelsen, hurusom med befolkningens tillväxt i Norrland, dit de industriella anläggningarna och andra arbetsföretag länge dragit talrika krafter från öfriga delar af riket, redan under flera år brist på utrymme i därvarande fångelser yppat sig med hänsyn till förvarandet af alla de fångar, som därstädes ådömts frihetsstraff. Följden häraf hade blifvit, att öfverskottet måst försändas till fångelser i andra sydligare belägna orter. Dessa allt talrikare långa fångtransporter med sitt nödvändiga bihang af mer eller mindre otillfredsställande transporthäkten, hvilka åter stode i det närmaste beroende af lätt ändrade tåg-turer, hade länge gjort det till ett allt mera oafvisligt önskemål för styrelsen att få till stånd ett fångelse i Norrland, dit längre tids fångar från de nordligare länen kunde insamlas för undergående af sina straff.

I dessa förhållanden hade styrelsen sålunda ägt ett det mest vägande skäl för att med frågan om Nya Varfvet förbinda förslaget om tillbyggnad af ett fångelse i nämnda landsdel. Vid valet af platsen hade styrelsen emellertid funnit sig böra uppmärksamma, att då det nya fångelseutrymmet väsentligen vore afsedt för fångar, dömda till längre tids enrumsstraff, nybyggnaden icke borde förläggas för långt norrut,

där köld och mörker under den långvariga vintern samt svårighet att därunder uppehålla arbetsdriften innebure risker, hvilka borde i möjligaste mån undvikas. Styrelsen hade därför ansett, att det sydligare Norrland vid detta val borde äga företräde framför det nordligare. Då emellertid fängelserna i nämnda landsdel i öfrigt på grund af sina lägen i tätt befolkade stadsdelar och andra inverkan förhållanden visade sig mindre lämpliga för ifrågasatt utvidgning, ägde däremot länsfängelset i Hernösand för sådan anordning flere synnerligen beaktansvärda fördelar. Detta fängelse, som nu innehölle 54 celler, låge fritt, omgifvet å ena sidan af hospitalets vidsträckta jordområde och å andra sidan af en till största delen obebyggd fastighet. Dess eget tomtområde vore visserligen icke tillräckligt för den behöfliga nybyggnaden, men genom inköp af sistnämnda fastighet, hvilken tillhörde omyndiga Selma Ester Cederlund, skulle erhållas ett behofvet fullt motsvarande område. Fastigheten i fråga, som vore belägen i stadens första kvarter å fri och egen grund under n:o 2 efter 1861 års nummerordning, innehölle 28,647 kvadratalnar och vore taxeringsvärderad till 65,000 kronor. Å densamma funnes uppförda ej mindre ett boningshus af timmer under plåttak med tillsammans femton boningsrum jämte kök med mera än äfven tre uthusbyggnader. Nämnda byggnader, af hvilka boningshuset med fördel kunde inredas till bostadslägenheter för fängelsets tjänstemän och betjante, vore åsatta ett brandförsäkringsvärde af 63,000 kronor. Enligt införskaffadt anbud, gällande till den 1 juli 1903 och afgifvet af omyndiga Selma Ester Cederlunds förmyndare Aug. Cederlund, som utverkat rådstufvurättens i Hernösand medgifvande att för 63,000 kronor försälja fastigheten, ägde styrelsen att för detta belopp inköpa egendomen, hvilken för närvarande lämnade en hyresafkastning af 4,200 kronor.

Den tillbyggnad, som för ifrågavarande ändamål behöfde verkställas vid länsfängelset i Hernösand, borde enligt styrelsens åsikt anbringas såsom ett nytt cellhus bakom det nuvarande, hvilket sålunda under byggnadstiden kunde lämnas nästan orördt. Tomtens bredd lämpade sig ej för en tillbyggnad af det nu befintliga cellhuset i dess längdriktning med erforderligt antal nya celler. Ej heller visade det sig lämpligt att uppföra tillbyggnaden såsom en från nuvarande cellhuset i vinkel utgående flygel, då densamma komme att ligga i ofördelaktigt läge med ena långsidan mot norr, samt cellfönstren i den äldre och i den nya byggnaden delvis blefve belägna synnerligt nära hvarandra med möjlighet att se in från den ena cellen i den andra. Det måste ock lända till fördel att kunna från rannsaknings- och bötes-

fångar samt andra på kort tid intagna fångar åtskilja dem, som dömts på längre tid, i en fristående byggnad. Det nya cellhuset skulle innehålla 86 celler till förvarande af enrumsfångar såväl dag som natt och dessutom i källarvåningen 12 arbetsceller, hvilka, enligt hvad af styrelsens biträdande arkitekt utarbetade ritningar visade, komme att erhålla tillräckligt ljus och, då de vore till större delen af sin höjd belägna ofvan jord, kunde ur hygienisk synpunkt anses för sitt ändamål fullt tillfredsställande. De bägge cellhusens förbindelse med hvarandra ägde rum medelst en täckt gång, hvarigenom bevakningstjänstgöringen med mera i väsentlig grad komme att underlättas. Midt emellan cellhusen och förbunden med dem genom oförmälda täckta gång skulle uppföras en särskild ekonomibyggnad, inrymmande ångpannerum, kökslokaler, sjuk- och skolrum samt verkstäder för gemensamhetsfångarne, hvilka om natten skulle inhysas i de mindre cellerna i det gamla cellhuset. Ekonomibyggnaden skulle genom sitt läge tillika tjäna skymmande för utsikten från det ena cellhuset till det andra, mellan hvilka afståndet i allt fall vore nog stort att hindra de därstädes intagna fångarne från meddelande med hvarandra genom cellfönstren.

Befintligheten af boningshus å den nya tomten befriade från uppförande af särskilda bostadslägenheter för fångelsets tjänstemän och betjante. Genom att där upplåta boningsrum äfven åt direktören skulle dennes nuvarande bostad inom själfva fångelset kunna tagas i anspråk för andra fångelsets ändamål, för hvilka den vore behöflig.

Enligt af styrelsens biträdande arkitekt uppgjort kostnadsförslag skulle kostnaden för tillbyggnad af själfva fångelset jämte omändringar med mera uppgå till 295,000 kronor, hvartill komme köpeskillingen för oförmälda tomt, 63,000 kronor, samt beräknad kostnad för omändring af boningshuset å densamma, 2,000 kronor, så att sammanlagda kostnaden belöpte sig till 360,000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har vidare erinrat, hurusom Göteborg såsom rikets andra stad vore en synnerligen lämplig ort för ett större cellfängelse med ofvan angifna ändamål och omfattning, helst som nämnda stad efter Nya Varfvets afhändande från fångvården icke komme att i sin närhet äga något större fängelse. Länsfängelset i Göteborg hade redan länge varit för sin nuvarande uppgift allt för litet, men tillbyggnad af detsamma kunde på grund af tomtförhållandena icke äga rum, utan vore det för vinnande af större fängelseutrymme nödvändigt att utbyta det nuvarande länsfängelset mot ett helt och hållet nytt på annan plats i eller invid staden. Styrelsen hade därför inledt underhandlingar för erhållande af köpeanbud å oförmälda fängelse med

tillhörande tomt, hvarvid styrelsen i betraktande af dess belägenhet i stadens centrala del invid hamn- och järnvägsspår funnit sig böra fordra ett pris, motsvarande hvad som högst gifvits för tomter med bästa affärläge i samma trakt. Detta pris hade, enligt hvad styrelsen inhämtat, utgjort 90 kronor för kvadratmeter, hvilket belopp betalats för af staden senast försålda tomter i fängelsets närhet invid hufvudhamnen.

Innan försäljning af länsfängelset kunnat ifrågasättas, hade det dock varit nödvändigt att tillse, huruvida och hvarest tomtplats kunde förvärfvas för uppförande af nytt fängelse. Styrelsen hade i afseende härå föranstaltat om utredningar och haft flera förslag sig förelagda. Platsen för det nya fängelset måste på en gång vara tillräckligt stor med fritt och sunt läge samt äga goda förbindelseleder med stadens centralare delar, då rådstufvurätten äfvensom poliskammaren skulle sammanträda vid fängelset för rannsakingar och därjämte Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande borde för utöfvande af tillsyn öfver fängelset och där intagna fångar äga så lätt tillgång till detsamma som möjligt. Något kronan tillhörigt, för ändamålet användbart område funnes icke. Bland de i sådant hänseende möjliga platser, som stode till buds för ett ej allt för högt pris, hade styrelsen funnit den fördelaktigaste vara ett i landeriet Stora Härlanda äng under n:o 14 ingående område, beläget intill Göteborgs östra begravningsplats, i vinkeln mellan denna och allmänna landsvägen, på ett afstånd af mindre än tio minuters gångväg från spårvägslinjens nuvarande ändpunkt och omkring tjugu minuters väg från Olskrokens järnvägsstation. Vatten- och afloppsledningarna funnes redan framdragna till den i omedelbart grannskap till ifrågavarande område belägna, staden tillhöriga så kallade Bagaregården. Verkställda borringar gäfvade vid handen, att god byggnadsgrund af fast sand- och grusbotten funnes. Då tomten ägde en sakt sluttning mot söder, vore skyddad mot hårda vindar och åt stadssidan skildes genom kyrkogården från alla grannbyggnader, vore den för uppförande af ett fängelse synnerligen lämplig. Såsom landerijord under staden vore platsen till nuvarande innehafvaren upplåten med besittningsrätt för honom, hans hustru och deras arfvingar med skyldighet att vid ifrågakommande försäljning hembjuda besittningsrätten till återlösen af staden. Enligt införskaffadt anbud af besittningsrättsinnehafvaren kaptenen Tage Sylvan och hans hustru, gällande till den 1 juli 1903, ägde kronan tillösa sig deras rätt till ifrågavarande område, omfattande 600,000 kvadratfot, till ett pris af 13 öre kvadratfoten, eller för det hela 78,000 kronor. Området, som innehafvaren icke medgifvit få till mindre areal inskränkas, vore visserligen större än för ifrågavarande

fängelsebyggnad erfordrades, men det syntes styrelsen vara särdeles förmånligt att sålunda komma i besittning af en alldeles invid Göteborg väl belägen plats, som medgäfvde utrymme för framtida tillbyggnader och nya penitentiära anläggningar, när behof däraf kunde yppa sig.

Efter det styrelsen för sin del funnit det sålunda erbjudna området böra föreslås till plats för nytt fängelse i händelse af det nuvarande länsfängelsets försäljning, hade Göteborgs stadsfullmäktige, som om denna styrelsens åsikt erhållit kännedom, vid sammanträde den 4 december 1902 beslutat att å fängelset med tillhörande tomt afgifva ett intill utgången af juni månad 1903 gällande anbud å 600,000 kronor, att betalas med en tredjedel å tillträdesdagen, hvilken borde meddelas drätselkammaren minst tre månader förut, en tredjedel å dag, som infölle ett år efter tillträdet, och sista tredjedelen å dag, som infölle ytterligare ett år därefter, dock under villkor, att nytt länsfängelse, där staden ägde förvara sina fångar och hålla rannsakingar enligt den staden genom nådiga brefvet den 7 mars 1854 tillerkända rätt, komme att uppföras å omförmälda i Stora Härlanda äng ingående tomtområde, hvarjämte fullmäktige förklarar sig i sådant fall godkänna besittningsrättens öfverlåtande från kaptenen Sylvan till kronan med skyldighet för denna att utgifva den å området belöpande andel af grundlegan jämte öfriga utskylder, onera m. m.

Länsfängelsets nuvarande tomt omfattade 6,725 kvadratmeter, i följd hvaraf det af staden bjudna pris motsvarade i det närmaste 90 kronor kvadratmetern, således öfverensstämmande med det högsta pris, som för närliggande tomter betalats. Då anbudet föregåtts af en sorgfällig utredning inom stadens drätselkammare, som endast motvilligt ansett sig kunna tillstyrka ett så högt anbud, samt inom stadsfullmäktige en betydande minoritet motsatt sig högre bud än 500,000 kronor, syntes det gifna anbudet icke kunna från stadens sida höjas. I betraktande af gängse tomtpris i öfrigt och tomtens bergiga beskaffenhet, som torde föranleda dryga sprängnings- och planeringsarbeten, innan den kunde ekonomiskt tillgodogöras, funnes ej utsikt att från enskild spekulant erhålla högre köpesumma, helst tillträdet måste flera år undanskjutas, intill dess det nya fängelset blefve färdigt. Staden hade kunnat med sitt intresse finna förenligt att erbjuda nämnda belopp på grund af angelägenheten för staden att öfver fängelsetomten utvidga trafiklederna samt för hamnens ordnande. Kronan vunne å sin sida genom försäljning till staden den fördel, att denna enligt anbudet godkände öfverlåtelsen af landerirätten till Härlandaområdet, hvilken rätt kronan icke emot stadens vilja skulle kunna förvärfva annorledes än

genom en tidskräfvande och till utgången i fråga om löseskillingen oberäknelig expropriation. Härigenom undvekes ock de förvecklingar med staden, som i anledning af länsfängelsets flyttning till en för stadsmyndigheterna mindre bekväm plats lätteligen skulle kunna uppstå, därest ej staden själf ägde intresse i det gamla fängelsets försäljning.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län hade i skrifvelse till fångvårdsstyrelsen den 10 december 1902, med insändande af stadens ifrågavarande anbud, i ärendet anført, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande visserligen ansåge den plats för nytt länsfängelse, som af fångvårdsstyrelsen föreslagits, vara aflägsset belägen och att länsfängelsets förläggande dit i följd däraf komme att medföra afsevärda olägenheter såväl med hänsyn till fångforslingen, därest icke åtgärder kunde träffas för fängelsetomtens förbindande med Göteborgs spårvägssystem, som för dem, hvilka i tjänsteärenden, som icke hade samband med denna forsling, måste besöka länsfängelset, vare sig dessa ärenden berodde på Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes handläggning eller tillhörde vederbörande domstolars behandling, men att, då det icke torde låta sig göra att förvärfva annan, bättre belägen plats för de nya fängelsebyggnaderna, denna omständighet dock icke syntes böra utgöra hinder för köpeanbudets godkännande å kronans sida, samt att fördenskull och då den af staden erbjudna köpeskillingen af 600,000 kronor måste anses antaglig, hvartill komme att, enligt hvad i ärendet vore utredt, det ifrågasatta området för nytt länsfängelse å landeriet Härlanda kunde till skäligt pris få öfvertagas och att de villkor, staden i öfrigt bundit vid köpeanbudet, syntes kunna godkännas, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande funne sig böra tillstyrka antagandet af samma anbud.

Det nuvarande länsfängelset i Göteborg har 102 celler. Enligt fångvårdsstyrelsens plan borde det nya fängelse, som skulle å Härlanda uppföras, innehålla 180 dagceller, däraf halfva antalet afsedt för lång tids enrumsfångar, jämte cirka 20 arbetsceller i jordvåningen äfvensom en mindre nattcellafdelning för gemensamhetsfångar. Ekonomibyggnaden skulle ordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som ofvan anförts angående tillbyggnaden till länsfängelset i Hernösand, men cellhusen kunde på grund af tomtens rymligare beskaffenhet förläggas i linje med hvarandra, förbundna såväl med ekonomibyggnaden som med administrationsbyggnaden. Tjänstemännens bostäder skulle inrymmas i eu gemensam, fristående byggnad, hvarjämte ett antal ogifta konstaplar kunde beredas tillfulle till bostad i fängelsets vaktrum. I

byggnadsförslaget inginge äfven anordnande af lämpliga domstolslokaler, och afsåge detsamma, bland annat, att kunna särskilja rannsaktions-, bötes- och kortare tids fångar, som kunde åtnöjas med celler af mindre storlek, från dem, som blifvit dömda till lång tids straff och i följd däraf borde inrymmas i större celler.

Fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt har uppgjort ritningar till nytt cellfängelse vid Göteborg äfvensom upprättat ett kostnadsförslag, enligt hvilket kostnaden för uppförande af förenämnda byggnader därstädes skulle uppgå till 622,000 kronor, hvartill kommer lösesumman för besittningsrätten till det ifrågasatta området å Stora Härlanda 78,000 kronor, så att kostnaden i dess helhet enligt förslaget skulle utgöra 700,000 kronor.

Å ritningarna finnes äfven upptagen en särskild bostadsbyggnad för vaktbetjante vid fängelset. Fångvårdsstyrelsen har i afseende härå anført, att bostäder åt andra vaktkonstaplar än de ogifta, hvilka finge bo i fängelsets vaktrum, icke kunde vinnas för den omförmälda kostnads-summan, inom hvilken styrelsen ansett sig böra inskränka sitt förslag. För sådana bostäder funnes emellertid god plats på den vidsträckta tomten, där en konstapelsbyggnad lämpligen kunde förläggas nordost om fängelset; och skulle den besparing i hyresersättning, som vunnes genom bostädernas uppförande, antagligen nära motsvara byggnadskostnaden, hvilken för bostäder åt nio vaktbetjante beräknats till 65,000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har vidare erinrat, att de celler, som enligt det framlagda förslaget till utvidgning af länsfängelset i Hernösand samt nybyggnad af fängelset i Göteborg skulle vinnas utöfver nu vid länsfängelserna därstädes befintliga antal, komme att förutom ett mindre antal nattceller utgöra 164 vanliga dagceller och 32 arbetsceller, nämligen af förra slaget 86 i Hernösand och 78 i Göteborg samt af senare slaget 12 i Hernösand och 20 i Göteborg. Då enrumsfångarnes antal vid centralfängelset å Nya Varfvet den 30 november 1902 utgjort 147, vore genom dessa tillbyggnader sörjdt för enrumsfångarne från nämnda fängelse, och uppstode ett mindre öfverskott af celler. Då emellertid, såsom ofvan vore anmärkt, för närvarande en del centralfängelsefångar på grund af bristande utrymme utflyttats till länsfängelser, samt jämlikt styrelsens föreskrifter vissa kategorier af fångar, som rätteligen borde undergå sina straff i Göteborgs länsfängelse, sedan flera år måst i stället förpassas till länsfängelserna i Karlstad och i Vänersborg, blefve det utrymmet väl behöfligt, äfven om icke fångantalet skulle, innan de

nya fängelsebyggnaderna hunne afslutas, hafva i allmänhet i någon högre grad stigit.

Beträffande kostnadsbeloppet för de nya byggnadsföretagen, hvilket, utöfver köpeskillingen för det nuvarande länsfängelset i Göteborg, utgjorde sammanlagdt 460,000 kronor, ville styrelsen fästa uppmärksamheten å följande omständigheter.

I nämnda kostnad inginge utgift för beredande af bostäder åt åtskilliga tjänstemän och vaktbetjante, för hvilka, om de i stället erhöle hyresersättning, utgifterna därför kunde beräknas till omkring 2,500 kronor om året, motsvarande ett kapitaliseradt belopp af minst 50,000 kronor. Genom den föreslagna planen vunnes därjämte, att direktörernas bostäder aflägsnades ur fängelsebyggnaderna. Erfarenheten hade visat, att med det härutinnan i våra länsfängelser och kronohäkten hittills iakttagna system stora olägenheter vore förbundna. Jämte kostnaderna för bostäders anordnande inginge i den angifna totalsumman för byggnadsarbetet äfven, hvad beträffade länsfängelset i Hernösand, andra kostnadsbelopp, som icke direkt erfordrades för erhållandet af vederlag i cellutrymmen i stället för det, som med Nya Varfvvet ginge förloradt för fångvården. Hit hörde reparation af nuvarande fängelsebyggnaden samt nya hägnader och nya promenadgårdar.

I afseende å de kostnader, som det framlagda förslaget skulle medföra, borde jämväl bemärkas, hurusom en betydlig besparing i fångvårdens förvaltningskostnader uppstode genom nedläggande af centralfängelset å Nya Varfvvet. Löner och arfvoden till den vid detta fängelse anställda tjänstemanna- och bevakningspersonal jämte vedanslag med mera belöpte sig enligt de af Riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag år 1902 godkända stater till omkring 67,000 kronor årligen. Den ökning i motsvarande personal, som utvidgningen af de bägge länsfängelserna måste medföra, äfvensom de höjda löner, hvilka i följd däraf kunde blifva påkallade för en del tjänstemän, hade styrelsen beräknat till omkring 27,000 kronor. En besparing skulle alltså, sedan organisationen hunnit i sin helhet genomföras, uppstå af omkring 40,000 kronor årligen.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, som erhållit underrättelse om det af fångvårdsstyrelsen väckta förslaget, har uti en den 24 december 1902 till mig aflåten skrifvelse anført, att, då den delning af Nya Varfvets område, hvilken förutsatts vid aflåtandet af nådiga propositionen den 22 mars 1901 och jämväl blifvit den 14 juni samma år af Eders Kungl. Maj:t fastställd, måste anses hafva varit en nödfallsväg, hvilkens anlåtande skulle komma att för sjöförsvaret medföra

vissa olägenheter, samt därtill komme, att, såsom i nådiga brevet den 1 november 1901 redan antydts, det inom kort torde böra tagas i öfvervägande, huruvida det ej blefve nödigt att förse Göteborg äfven med rörligt försvar och att således dit förlägga någon del af flottans materiel och personal, för hvilken händelse äfven den del af Nya Varfvet, som fortfarande vore tills vidare upplåten åt fångvården, måste med därå uppförda byggnader återställas till sjöförsvaret, chefen för sjöförvarsdepartementet ansåge det vara af största vikt, att Nya Varfvets område i dess helhet så snart som möjligt ställdes till sjöförsvarets förfogande, hvarjämte bemålde departementschef tillkännagaf, att den del af ofvannämnda anslag å 350,000 kronor till nybyggnader med mera, som blifvit för år 1902 anvisad, torde komma att till fullo tagas i anspråk för kustartilleriets inkvartering å Nya Varfvet, äfven under förutsättning, att hela området återställdes till sjöförsvaret, men att däremot den återstående, ännu icke anvisade hälften af samma anslag i sådan händelse icke skulle blifva för kustartilleriets inkvartering behöflig och dess anvisande följaktligen icke komma att begäras.

Med hänsyn till de omständigheter, som af fångvårdsstyrelsen och chefen för sjöförvarsdepartementet framhållits, anser äfven jag lämpligast, att de delar af Nya Varfvet, hvilka enligt nådiga brevet den 14 juni 1901 blifvit tills vidare förbehållna fångvården, varda med det första till sjöförsvaret öfverlämnade. Fångvårdsstyrelsens förslag att bereda ersättning för det fängelseutrymme, som i följd häraf skulle komma att gå förloradt, genom tillbyggnad af länsfängelset i Hernösand och uppförande af ett nytt tillökadt cellfängelse invid Göteborg i det därstädes nu befintliga länsfängelsets ställe är enligt min mening synnerligen välbetänkt. Af de till stöd för förslaget anförda skälen vill jag särskildt betona vikten af att medelst utvidgningen af fängelset i Hernösand åstadkomma ökad fängelseutrymme för Norrland och därigenom förebygga de nuvarande särdeles olämpliga transporterna af fångar från denna landsdel till långt söderut belägna fängelser äfvensom önskvärdheten af att fortfarande hafva ett större cellfängelse i eller invid rikets andra stad Göteborg. Därjämte tillåter jag mig framhålla fördelaktigheten af det af Göteborgs stad gjorda anbudet å det nuvarande länsfängelset därstädes, hvarigenom staten sättes i tillfälle att mot ett jämförelsevis obetydligt tillskott till köpeskillingen kunna i stället för detta gamla fängelse erhålla ett nytt, tidsenligt och dubbelt så stort. Då emellertid den för fängelset erbjudna köpeskillingen enligt de uppställda villkoren icke inflyter förrän vid och efter tomtens afträädande till staden, hvilket icke kan ske, förrän

ett nytt fängelse i det nuvarandes ställe hunnit fullbordas, blifver det, i händelse uppgörelse kommer till stånd, nödvändigt, att ett belopp, motsvarande köpeskillingen, af statsverket förskötteras för att användas vid byggnadsarbetenas utförande. Enligt förslaget skulle kostnaden utöfver köpeskillingsbeloppet utgöra för båda de nya byggnadsföretagen sammanlagdt 460,000 kronor. Från denna summa bör emellertid afräknas det belopp, som skulle komma att inbesparas å det beviljade anslaget till nybyggnader med mera för kustartilleriets inkvartering å Nya Varfvat, eller 175,000 kronor, i följd hvaraf den verkliga utgiften för statsverket blifver allenast 285,000 kronor.»

Enär, på sätt chefen för sjöförsvarsdepartementet meddelat, det syns vara af största vikt, att Nya Varfvats område i dess helhet så snart som möjligt ställes till sjöförsvarets förfogande, och då i sådan händelse det å berörda plats nu förlagda straffängelset måste indragas, finner utskottet erforderligt, att åtgärder nu vidtagas för tillgodoseende af det behof af annat fängelseutrymme, som genom sagda fängelses afstående måste uppkomma. Emot den nu af Kungl. Maj:t föreslagna anordningen att till en del bereda dylikt utrymme genom förvärf till uppgifvet pris af 63,000 kronor af ett område intill nuvarande länsfängelset i Hernösand samt genom byggnaders uppförande därstädes har utskottet icke funnit anledning till erinran, helst en utvidgning af detta fängelse torde föranledas redan af hänsyn till den stigande folkmängden i Norrland. Utskottet finner sig jämväl böra biträda förslaget, att nuvarande länsfängelset i Göteborg med område försäljes till Göteborgs stad för ett pris af 600,000 kronor, samt att nytt cellfängelse uppföres å det i landeriet Stora Härlanda äng ingående, i statsrådsprotokollet afsedda område vid Göteborg, sedan detsamma för ändamålet förvärfvats genom att för besittningsrätten till området erlagts en lösesumma af 78,000 kronor. Utskottet anser emellertid, att såsom villkor i köpeaftalet med Göteborgs stad angående nuvarande länsfängelsets tomt bör utöfver de i statsrådsprotokollet angifna bestämmelser stadgas, att staden skall vara skyldig att utan ersättning framdraga till det nya fängelsets område vatten-, aflopps- och belysningsledningar. Då utskottet alltså tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i fråga om det nya fängelsets förläggande till Stora Härlanda, sker detta likväl endast under den bestämda förutsättning, att reseersättning och dagtraktamente icke må af statsmedel utgå till tjänsteinnehafvare, då de från Göteborg verkställa tjänstebesök vid det nya fängelset, och att, för att förebygga detta, särskilda anordningar, exempelvis genom områdets intagande i stadsplanen, måtte, om så skulle erfordras, vidtagas.

Utskottet.

Till underlättande af bedömandet af det behöfliga ökade fängelseutrymmets storlek har utskottet från fängvårdsstyrelsen införskaffat nedanstående tabellariska uppgift angående det nuvarande antalet celler i straffängelset å Nya Varfvet samt i länsfängelserna i Göteborg och Hernösand äfvensom angående motsvarande antal efter de föreslagna förändringarna.

Uppgift

å cellantalet vid nedannämnda fängelser för närvarande samt efter Nya Varfvets fullständiga återlämnande till sjöförsvaret och under förutsättning att länsängelset i Hernösand tillbygges och nytt cellfängelse för Göteborgs län uppföres.

Fängelsets namn	Nuvarande cellantal			Blifvande cellantal			Anm.
	Dag- och nattceller	Arbetsceller, användbara äfven till fängförvar under nätterna	Nattceller	Dag- och nattceller	Arbetsceller, icke användbara till fängförvar under nätterna	Nattceller	
Centralfängelset å Nya Varfvet	170 ¹⁾	40	116	—	—	—	¹⁾ Därifrån afgå för administrationsbehof 7 celler.
Länsängelset i Hernösand	54 ²⁾	—	—	140	12	—	²⁾ Därifrån afgå för administrationsbehof 4 celler.
Länsängelset i Göteborg	102 ³⁾	—	—	180	20	15 ⁴⁾	³⁾ Därifrån afgå för administrationsbehof 6 celler. ⁴⁾ 10 å 15 nattceller.
Summa	<u>326</u>	<u>40</u>	116	<u>320</u>	<u>32</u>	15	
		366	116		352		
Efter afdrag af celler, erforderliga för administrationsbehof, eller oanvändbara till fängförvar under nätterna	17	—	—	—	—	—	
	—	—	—	32	—	—	
Återstår till fängförvar, jämväl under nätterna disponibla celler	349	—	116	320	—	15	

Af denna tablå framgår, att vid ifrågavarande fängelser antalet dag- och nattceller för enrumsfångar blifver efter förändringen ungefär detsamma som nu. Om än en ringa minskning kommer att äga rum, lär denna icke böra föranleda betänkligheter, enär möjlighet förefinnes att bättre utnyttja det nuvarande cellantalet vid andra fängelser. Det torde enligt utskottets mening ej heller saknas utväg att genom vidtagande af vissa ändringar i eller tillägg till den nu framlagda byggnadsplanen vid Göteborg bereda något ökad antal celler för enrumsfångar, därest så skulle erfordras, utan att likväl totalkostnaden för byggnaderna öfverskrides. En betydlig minskning skulle däremot genom förändringen uppstå i antalet nattceller, hvilka användas för s. k. gemensamhetsfångar, men då dessa fångars antal visat en mycket stark nedgång under senaste årtiondet, beroende på ändrad lagstiftning, särskildt i fråga om tiden för straffarbetes verkställande i enrum, lär, enligt från fångvårdsstyrelsen vunnit upplysning, i andra fängelser fortfarande finnas fullt tillräcklig plats för inrymmande af samtliga gemensamhetsfångar.

Utskottet, som alltså antager, att de nu föreslagna byggnaderna skola finnas för ändamålet tillräckliga, har icke heller funnit sig böra göra någon erinran mot deras hufvudsakliga anordning.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må
dels medgifva:

ej mindre att länsfängelset i Göteborg må till Göteborgs stad för en köpeskilling af 600,000 kronor försäljas på de i det af staden afgifna, i statsrådsprotokollet för den 12 januari innevarande år omförmälda anbud upptagna villkor med tillägg till dessa, att staden skall vara skyldig att utan ersättning framdraga till det nya fängelset å Stora Härlanda vatten-, aflopps- och belysningsledning;

än äfven att för utvidgning af länsfängelset i Hernösand i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i nämnda statsrådsprotokoll angifna förslag och för inköp af den därför erforderliga tomten n:o 2 i Hernösands stads första kvarter äfvensom för uppförande af ett nytt cellfängelse invid Göteborg, likaledes i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i samma statsrådsprotokoll omförmälda förslag, och för förvärfvande af tomt för det nya fängelset må använ-

das köpeskillingen för länsfängelset i Göteborg, och att för sådant ändamål ett däremot svarande belopp må, i afbidan på köpeskillingens gäldande, af tillgängliga medel i mån af behof förskotteras;

dels ock för samma ändamål härutöfver å extra stat för år 1904 bevilja ett anslag af 460,000 kronor.

*Angående
anslag för upp-
förande af
nya fånggårdar
vid läns-
fängelserna i
Linköping och
Karlskrona.*

14:o) Kungl. Maj:t har i punkten 13 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1904 bevilja, för uppförande af nya fånggårdar vid länsfängelserna i Linköping och Karlskrona, ett anslag å 26,110 kronor.

Departementschefen har i detta ärende anfört följande till merberörda statsrådsprotokoll.

»Vid särskilda tillfällen har Riksdagen på grund däraf, att det å ordinarie stat uppförda reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten icke lämnat tillgång till behöflig nybyggnad af hägnader och fånggårdar vid en del läns- och kronohäkten, för sådant ändamål å extra stat anvisat erforderliga medel.

I sin ofvanberörda skrifvelse den 30 september 1902 har fångvårdsstyrelsen anfört, att jämväl länsfängelserna i Linköping och Karlskrona sedan lång tid tillbaka varit i behof af nya fånggårdar, och, då dessa arbeten nu icke längre kunde uppskjutas, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta framställning om anvisande af extra anslag för ifrågavarande ändamål.

Vid besiktningar, som under år 1902, efter förordnanden af Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande, förrättats af sakkunniga personer, har utrönt, att fånggårdarna vid nämnda fängelser äro så angripna af röta eller så fallfärdiga, att de snarast möjligt måste ombyggas. Kostnaderna för dessa arbeten hafva af besiktningsmännen uppskattats, beträffande länsfängelset i Linköping, där en utvidgning af viss del af den yttre hägnadsmuren jämväl ansetts nödig, till 17,110 kronor samt i fråga om länsfängelset i Karlskrona till 9,000 kronor eller till sammanlagt 26,110 kronor.

Rörande det mera omfattande arbetet vid förstnämnda fängelse har fångvårdsstyrelsen särskildt meddelat, att platsen för de nuvarande fånggårdarna därstädes vore synnerligen olämplig, i det att denna plats, hvilken låge omedelbart invid fängelsets norra långsida samt vore inklämd mellan denna och yttre hägnadsmuren med allmän väg strax på andra sidan om sagda mur, dels i följd af det inskränkta ut-

rymmet icke medgåfve anordnande af tillräckligt många eller tillräckligt stora fånggårdar och ännu mindre, såsom annars vid dylika gårdars byggande iakttoges, af någon passage innanför muren till åstadkommande vid behof, exempelvis vid eldsolycka, af förbindelse mellan de olika delarna af fängelseområdet, dels låge i skuggan af fängelset, hvidan fångarne icke kunde hafva samma nytta af rörelsen i fria luften som vid gårdarnes låge å annan solbelyst sida, och dels slutligen vore öfver-skådlig från cellfönstren å norra fängelsefasaden samt tilläte rapport med fångarne ej mindre från sagda fönster än äfven genom insmuggling i fånggårdarne af bref eller annat från vägen utanför. I följd af nu påpekade olägenheter vore önskligt, att för de nya gårdarne kunde väljas annan lämpligare plats. En sådan kunde emellertid, då fängelseområdet jämväl å västra och södra sidorna vore ytterst begränsadt och dessutom äfven å dessa sidor stötte till allmän väg, icke erhållas annorstädes än å den östra sidan. Åt detta håll ägde fångvården, såsom verkställda undersökningar gifvit vid handen, utanför fängelsets hägnader en jordremsa, hvilken dock icke vore stor nog att jämte marken innanför muren lämna det behöfliga utrymmet. Men intill fångvårdens jord å denna sida låge ett kronan tillhörigt område af omkring 1,650 kvadrat-meters areal, och om detta område, hvilket under benämning »Landshöfdingens trädgårdsjord» disponerades af landshöfdingen i Östergötlands län, lades till det nuvarande fängelseområdet, så skulle för de nya gårdarne blifva att tillgå passande plats, genom hvars låge alla de med de nuvarande fånggårdarne förenade olägenheter skulle kunna undvikas. För ändamålet erfordrades emellertid, att hägnadsmuren öster om fängelset genombrötes och i tillräcklig mån utvidgades för de nya gårdarnes indragande inom det inhägnade fängelseområdet.

Nuvarande innehafvaren af omförmälda trädgårdsjord, landshöfdingen grefve L. Douglas, har förklarat sig villig afstå densamma till fångvården mot årligt vederlag för den afkastning, han och hans efterträdare kunde påräkna af jorden, beräknadt efter två procent å ett för jorden uppskattadt värde af 5,000 kronor, eller således 100 kronor om året.»

Af hvad sålunda förekommit har departementschefen ansett framgå, att ett oafvisligt behof förelåge, att medel anvisades för nybyggnad af fånggårdarne vid ifrågavarande två länsfängelser, och då frågan om upplåtande till fångvården af den för utvidgning af det nuvarande fängelseområdet i Linköping erforderliga jord syntes kunna efter öfverenskom-

melse med jordens innehafvare på ett tillfredsställande sätt ordnas, hemställde han, att nu ifrågavarande framställning måtte hos Riksdagen göras.

På grund af den i detta ärende lämnade utredning har utskottet funnit sig böra tillstyrka beviljandet af det nu begärda anslaget. I afseende å det vederlag, som föreslagits skola utgå till landshöfdingen i Östergötlands län för afkastningen af den i statsrådsprotokollet omnämnda trädgårdsjord i Linköping, finner utskottet emellertid det icke vara erforderligt, att detta vederlag godtgöres annan innehafvare af landshöfdingeämbetet än den nuvarande.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning, för uppförande af nya fånggårdar vid länsfängelserna i Linköping och Karlskrona på extra stat för år 1904 bevilja ett anslag af 26,110 kronor.

*Angående
analog till
byggnader
m. m. vid
tvångsuppfost-
ringsanstalten
å Bona.*

15:o). Uti punkten 14 under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte, till byggnader med mera vid tvångsuppfostningsanstalten å Bona, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 136,000 kronor.

[14.]

Af ofvanberörda statsrådsprotokoll inhämtas, att departementschefen i denna fråga anfört följande.

»I nådig proposition till 1902 års Riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att för uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt hofintendenten G. Lindgren upprättadt, å propositionen bifogade ritningar såsom alternativ A. betecknad förslag, af ekonomibyggnad och två elevbyggnader för en tvångsuppfostningsanstalt å kronodomänen Bona och för utförande af de för anstalten erforderliga planerings-, väg- och hägnadsarbeten bevilja ett anslag af 395,000 kronor och därpå på extra stat för år 1903 anvisa 136,000 kronor.

Med förklarande, att Riksdagen icke funnit något att erinra mot det till byggnader med mera af Eders Kungl. Maj:t då begärda beloppet, beviljade Riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifråga-

varande framställning, på extra stat för år 1903 till byggnader med mera för en tvångsuppfostringsanstalt å kronodomänen Bona 136,000 kronor.

Sedan Eders Kungl. Maj:t med hänsyn därtill, att, såsom äfven vid propositionens beslutande af dåvarande departementschefen framhållits, före det definitiva fastställandet af ritningar till de nya byggnaderna en omarbetning i vissa delar af det såsom alternativ A. betecknade förslaget borde äga rum, uppdragit åt tre utsedda personer, bland annat, dels att låta i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts ofvannerörda, af Riksdagen bifallna framställning upprätta ritningar och kostnadsförslag till två elevbyggnader och en ekonomibyggnad vid omnämnda tvångsuppfostringsanstalt jämte förslag till de öfriga anordningar vid anstalten, som kunde befinnas erforderliga, samt underställa dessa ritningar och förslag Eders Kungl. Maj:ts pröfning, dels ock att, efter det ritningar och förslag blifvit af Eders Kungl. Maj:t godkända, låta i öfverensstämmelse därmed på entreprenad utföra arbetena med sådan skyndsamhet, att anstalten kunde vara färdig att tagas i bruk den 1 januari 1905, då lagen angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran träder i kraft, hafva bemälda personer tillkännagifvit, att granskningen af upprättade ritningar och kostnadsförslag ännu icke hunnit afslutas, men att kostnaden för ifrågakvarande byggnader kan hållas inom det i förenämnda alternativ A. angifna belopp.

Enligt detta förslag beräknades kostnaden för hvardera af två elevbyggnader till 120,000 kronor, för ekonomibyggnaden till 145,000 kronor och för planering, vägar och hägnader till 10,000 kronor. Då under det första året af anstaltens verksamhet endast en elevbyggnad anses vara behöflig, samt det för år 1903 anvisade beloppet motsvarar halfva kostnaden för den ena elevbyggnaden och för ekonomibyggnaden jämte 3,500 kronor af kostnaden för planering, vägar och hägnader, erfordras för år 1904, förutom 3,500 kronor för sistnämnda ändamål, återstående hälften af kostnaden för den ena elevbyggnaden och för ekonomibyggnaden 132,500 kronor eller tillsammans 136,000 kronor.»

Mot beviljandet af det nu af Kungl. Maj:t begärda anslaget till fortsättande af byggnadsarbetena med mera å den beslutade nya tvångsuppfostringsanstalten å Bona har utskottet icke funnit anledning till erinran och hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, till byggnader med mera

vid tvångsuppfostringsanstalten å Bona, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 136,000 kronor.

Angående
resestipendier.
[15.]

16:o). Under tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarne bereda sig för domarekallet, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 6,000 kronor.

Angående
förskott af
statskontoret.
[16.]

17:o). Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till ersättande af förskott, som statskontoret utbetalt för vissa, i ofvanberörda statsrådsprotokoll omförmälda ändamål, å extra stat för år 1904 anvisa ett anslag af 60,045 kronor.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen meddelat, att statskontoret i skrivelser till Kungl. Maj:t den 19 november och den 11 december 1902 lämnat uppgifter å sådana förskottsvis bestridda utgifter, hvilka, jämlikt meddelade föreskrifter, skulle anmälas till ersättande; och upptoges häri för andra hufvudtiteln *dels* 37,043 kronor 69 öre, utgörande kostnader, som, jämlikt kungl. brefven den 25 maj, den 19 oktober och den 21 december 1900, den 24 maj, den 20 september, den 8 och den 15 november och den 13 december 1901 samt den 14 februari, den 14 mars, den 23 maj, den 6 och den 21 juni 1902, föranledts af kommittén för upprättande af förslag om skärpning af förvandlingsstraffen och de på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraffen samt om villkorlig frigifning med mera, *dels ock* 23,000 kronor, som enligt kungl. brefven den 28 juni 1901 och den 25 juli 1902 utgifvits för en statistisk utredning angående utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra Kammare.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, till ersättande af ifrågavarande förskott, å extra stat för år 1904 anvisa ett belopp af 60,045 kronor.

Angående
dyrtidstillägg.
[17.]

18:o). Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, för beredande af dyrtidstillägg för år 1903 åt en del tjänstemän och betjante i justitiede-

partementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till justitiedepartementet hörande ämbetsverk och kårer, på extra stat för år 1904 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 63,000 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 13 februari 1903.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

vid *punkten 1:o*) (angående en ny domsaga inom Norrbottens län): af herrar *P. Pehrson, S. G. von Friesen, D. Persson, J. A. Sjö, H. Andersson, C. Persson, A. Petersson, N. Boström, S. O. Nylander, G. Odqvist, I. Månsson* och *O. Emthén*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Utskottet finner det vara — — — väl högt tilltaget. Utskottet har med hänsyn härtill, och då domhafvanden antagligen kommer att hafva sin bostad i Gellivare, hvarest ett af domsagans tingsställen finnes, samt hvarifrån järnvägsförbindelse finnes till Kiruna gruvsamhälle, dit Juckasjärvi tingslags tingsställe sannolikt kommer att förflyttas, till följd hvaraf besvärligare resor endast skulle äga rum till Enontekis tingsställe, ansett förvaltningsbidraget kunna nedsättas till 500 kronor. Utskottet vill därjämte — — — Torneå domsaga.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, i och för bildande, genom utbrytning af Enontekis och Juckasjärvi tingslag från

Torneå domsaga samt Gellivare tingslag från Kalix domsaga, af en ny domsaga med benämning Gellivare domsaga, å ordinarie stat uppföra för härads höfdingen i Gellivare domsaga:

lön	kronor	4,500: —	
tjänstgöringspenuingar	„	1,800: —	
förvaltningskostnadsbidrag	„	500: —	6,800: —

Genom bifall härtill skulle det i nu gällande riksstat under rubrik »Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 677,687 kronor, förhöjas till 684,487 kronor.»

vid *punkten 7:o* (angående motioner väckta af herrar P. M. Söderberg och J. Bengtsson i Bjärnalt):

af herrar *D. Persson* och *C. G. Johansson*, som ansett, att sista delen af motiveringens första stycke, börjande med orden: »Det torde vid» och slutande med orden: »af synad väg», icke bort i utlåtandet inflyta, hvarjämte de äfven i vissa delar ogillat den öfriga motiveringen; af herr *J. A. Sjö*.

Det skulle här antecknas, att herrar *H. P. P. Tamm* och *S. G. von Friesen* icke inom utskottet deltagit i behandlingen af de under *punkten 2:o* af förestående utlåtande upptagna ärenden äfvensom att herr *von Friesen* ej håller öfvervarit behandlingen af ärendena under *punkterna 3:o—18:o*.

Likaledes har herr *I. Månsson* begärt få antecknadt, att han icke närvarit vid handläggningen af ärendena under *punkterna 8:o—18:o*.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

Justitie-

1903 års riksstat anslår:		
Anvisning i kontant.		
Kronor.	ö.	
17,000	—	Departementschefen
35,800	—	Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.....
6,000	—	Departementschefens ombud för tillsyn öfver skrifers allmängörande, <i>förslags-</i>
182,700	—	Högsta domstolen.....
18,800	—	Justitiekanslersexpeditionen
150,900	—	Nedre justitierevisionen
677,687	—	Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat. Nuvarande belopp.....
		Ökas i och för bildande af en ny domsaga med benämning af Gellivare
476,913	—	Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat.....
208,713	—	Hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat
11,100	—	Krigshofrätten
55,000	—	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>
1,753,395	—	Fångvården:
		Fångvårdsstyrelsen
		Fångars vård och underhåll:
		<i>Bestämt anslag.</i> Nuvarande belopp
		Ökas med
		<i>Förslagsanslag</i>
		Ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda
		varande belopp
		Ökas med
		Vård och underhåll af läns- och kronohäkten, <i>reservationsanslag.</i> Nuvarande
		Ökas med
84,000	—	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom
12,000	—	Medikolegala besiktningar, <i>förslagsanslag</i>
18,000	—	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>
135,000	—	Ersättning åt domare, vittnen och parter, <i>förslagsanslag</i>
64,307	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag.</i> Nuvarande belopp
		Ökas för jämnande af hufvudtitelns slutsumma med
4,500	—	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>
S:a	3,911,815	—

Litt. A.

riksstatens Andra hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat.	
		Anvisning i kontant.	
		Kronor.	ö.
departementet.			
.....		17,000	—
.....		35,800	—
<i>anslag</i>		6,000	—
.....		182,700	—
.....		18,800	—
.....		150,900	—
.....	677,687: —		
domsaga med	7,300: —	684,987	—
.....		476,913	—
.....		208,713	—
.....		11,100	—
.....		55,000	—
.....	59,500: —		
.....	559,750: —		
.....	65,850: —		
.....	625,600: —		
.....	1,039,145: —	1,664,745: —	
ämbets- och tjänstemän, <i>förslagsanslag</i> . Nu-			
.....	65,000: —		
.....	10,000: —	75,000: —	
belopp	30,000: —		
.....	10,000: —	40,000: —	
nya strafflagens införande frångångna bötesandelar, <i>förslagsanslag</i>		1,839,245	—
.....		84,000	—
.....		12,000	—
.....		18,000	—
.....		135,000	—
.....	64,307: —		
.....	30: —	64,337	—
.....		4,500	—
	Summa	4,004,995	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Andra hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Justitiedepartementet.		
För fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet.....	50,000	—
» bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m. vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli	4,000	—
Till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslersämbetet.....	3,500	—
» aflönande af ett biträde å nedre justitierevisionens registrators- kontor	2,700	—
» arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter	3,250	—
För utvidgning af länsfängelset i Hernösand och uppförande af nytt cellfängelse invid Göteborg	460,000	—
» uppförande af nya fångårdar vid länsfängelserna i Linköping och Karlskrona	26,110	—
Till byggnader m. m. vid tvångsuppfostringsanstalten å Bona	136,000	—
» resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarne bereda sig för domarekallet	6,000	—
» ersättande af utaf statskontoret utbetalda förskott	60,045	—
Summa	751,605	—